

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Філологічний факультет
кафедра філософії та культурології**

**КОНЦЕПЦІЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У
СОЦІУМІ ХХІ СТОЛІТТЯ**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:

студентка 6 курсу, 606 групи

Терида Олеся Романівна

Керівник:

докторка філософських наук,

професорка **Чікарькова М.Ю.**

Рецензент_____

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол №_____ від _____ 2023 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Рунташ О.В.

Чернівці – 2022

Анотація

Актуальність теми обумовлена тим, що у сучасному мультикультурному світі, який безупинно розвивається, необхідним є систематичне і постійне оновлення знань і навичок, пов'язаних з культурою, які враховують розвиток суспільства та потреби людей. Ці чинники є фундаментальними у творенні концепції безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття.

Метою дослідження є вивчення специфіки концепції безперервної культурологічної освіти у XXI столітті через порівняння вітчизняних і закордонних онлайн-платформ.

У роботі:

- проаналізовано концепцію формування та розвитку безперервної культурологічної освіти;
- визначено основні підходи до вивчення безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття;
- здійснено порівняльну характеристику українського та закордонного ринку культурологічної онлайн-освіти у контексті безперервного навчання.

Ключові слова: безперервна освіта, онлайн-освіта, онлайн-курси, онлайн-платформи, культурологічна освіта, безперервне навчання.

Анотація

The relevance of the topic is due to the fact that in today's constantly evolving multicultural world, it is necessary to systematically and continuously update knowledge and skills related to culture, taking into account the development of society and the needs of people. These factors are fundamental in creating the concept of continuous cultural education in the society of the twenty-first century.

The purpose of the research is to explore the specifics of the concept of continuous cultural education in the twenty-first century by comparing domestic and foreign online platforms.

In our paper were :

- the concept of formation and development of continuous cultural education is analyzed;
- the main approaches to the study of continuous cultural education in the society of the twenty-first century are determined;
- a comparative characterization of the Ukrainian and foreign market of online cultural education in the context of lifelong learning is carried out.

Keywords: continuing education, online education, online courses, online platforms, cultural education, lifelong learning.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ О. Р. Терида
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. Теоретичні питання вивчення концепції безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття.....	8
1.1 Сутність концепції безперервної освіти та понятійно-категоріальний апарат..	8
1.2 Основні підходи до вивчення безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття.....	16
1.3 Методологічні основи дослідження.....	21
Висновки до розділу 1.....	24
Розділ 2. Українські онлайн-платформи з культурологічним контентом.....	27
2.1 Онлайн-платформи з курсами про культуру: загальний огляд.....	27
2.2. Вітчизняні MOOC-курси про українську культуру.....	39
Висновки до розділу 2.....	49
Розділ 3. Зарубіжна культурологічна освіта.....	51
3.1 Аналіз зарубіжних платформ, які навчають культурологічній освіті.....	51
3.2 Закордонні MOOC-курси про українську культуру.....	60
Висновки до розділу 3.....	67

Висновки.....	70
Використані джерела.....	76

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Освіта є засобом формування освіченої людини, а культурологічна освіта допомагає людям розуміти та будувати діалог із світом. Концепція безперервної освіти бере початок формування з 1970-х років та невпинно розвивається і актуалізується у соціумі ХХІ століття. Ми зараз спостерігаємо два антагоністичних явища – глобалізацію та глокалізацію. Отже, процес діалогу культур між різними етносами, які сповідують різні цінності і по-різному бачать своє майбутнє, є надзвичайно важливим. Ці чинники є фундаментальними у творенні концепції безперервної культурологічної освіти у соціумі ХХІ століття, яка передбачає систематичне і постійне оновлення знань і навичок, пов'язаних з культурою, що враховує розвиток суспільства та потреби людей.

Трендом навчання станом на 2023 рік є дигіталізація, яка стосується і безперервної освіти. Автодидакт онлайн у сфері культурології недостатньо досліджений та описаний, у чому й полягає актуальність магістерської роботи. Існує низка платформ, які пропонують онлайн-курси у контексті безперервної

культурологічної освіти в Україні та за кордоном. Порівняльна характеристика даних практик дасть розуміння, на якому етапі розвитку знаходиться вітчизняна освіта, де саме тут є прогалини та яке місце вона посідає на світовій арені онлайн-освіти. Дослідження наявності та актуальності представлення української культури на закордонних платформах буде доцільним у вирішенні питань популяризації нашої культури та репрезентації національного бренду на світовому рівні.

Мета роботи – дослідження специфіки концепції безперервної культурологічної освіти у XXI столітті через порівняння вітчизняних і закордонних онлайн-платформ.

Завдання магістерської роботи:

1. Проаналізувати концепцію формування та розвитку безперервної культурологічної освіти.
2. Визначити основні підходи до вивчення безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття.
3. Здійснити порівняльну характеристику українського та закордонного ринку культурологічної онлайн-освіти у контексті безперервного навчання.

Предмет дослідження. Концепція безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття.

Об'єкт дослідження. Безперервне навчання у сфері культурології.

Наукова новизна дипломної роботи. У дослідженні розширено та уточнено роль культурологічної освіти в онлайн-форматі в контексті концепції безперервного навчання. Вперше здійснено аналіз вітчизняних і зарубіжних MOOC (Massive Open Online Courses – масові відкриті онлайн-курси) з ціллю виявлення позитивних і негативних рис репрезентації культурологічного знання, а також визначення актуальності представлення української культури на світовій арені.

Практична цінність одержаних результатів полягає у тому, що матеріали магістерської роботи можуть бути використані як навчальний матеріал при вивченні дисципліни «Вступ до фаху», а також курсів педагогічного та методологічного спрямування.

Інформаційна база дослідження. Тематика роботи цікавила як вітчизняних, так і зарубіжних науковців та практиків. Над вивченням концепції безперервної освіти та характеристики окремих її елементів працювали П. Ленгранд, С. Кудрявцева, Л. Лук'янова, Л. Сігаєва, М. Ноулз та інші. Науковці та теоретики описували методологію, функції, підходи та понятійно-категоріальний апарат концепції безперервної культурологічної освіти, що є значним внеском у формуванні теоретичної бази знань. У роботі ми зосередили нашу увагу на особливостях формування та підходів до вивчення безперервної культурологічної освіти у соціумі ХХІ століття.

Апробація дослідження. Результати дослідження були апробовані на І Всеукраїнській молодіжній конференції «Платон мені друг, але істина дорожча»: теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку сучасних гуманітарних наук (Чернівці, 2-3 березня 2023 р.) під час виступу на тему «Буття культури: вивчення онлайн».

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (62 найменувань) і додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 77 сторінок.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕРЕРВНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У СОЦІУМІ ХХІ СТОЛІТТЯ

1.1 СУТНІСТЬ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ТА ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ

Освіта є засобом формування людини освіченої – Homo educate, а культурологічна освіта допомагає людям розуміти світ, його культуру, сприяє розвитку толерантності, творчості та діалогу культур у сучасному соціумі. Для того, щоби знання та навики індивіда завжди були актуальними та необхідними у сучасному швидкому світі з'явилася концепція безперервної освіти, яка дозволяє перманентно розвиватися задля досягнення результатів.

Уперше концепція безперервної освіти була представлена на форумі ЮНЕСКО в 1965 р. видатним філософом освіти П. Ленграндом і викликала значний теоретичний і практичний резонанс (Ленгранд 1965: 157). Його трактування безперервної освіти втілювало гуманістичну ідею: у центр було

поставлено всі освітні потреби людини, для якої необхідно створити умови для комплексного розвитку її здібностей упродовж усього життя. Із цього часу термін «безперервне навчання», або «навчання протягом усього життя» став синонімом стратегії Європейської комісії щодо освітньої політики в регіоні.

Вивченню передумов виникнення та розвитку терміна «безперервна освіта» присвятила свої праці провідний науковий співробітник Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій і систем НАН та МОН України С. Кудрявцева (Кудрявцева 2005).

Згідно з визначенням Р. Даве, яке стало одним із найактуальніших, «безперервна освіта – це процес особистого, соціального та професійного розвитку індивіда впродовж його життя, який здійснюється з метою вдосконалення якості життя». Безперервна освіта у його розумінні передбачає будь-яке цілеспрямоване навчання, яке здійснюється на постійній основі, з метою вдосконалення знань, умінь та навичок (компетенцій) в умовах інформатизації суспільства, глобалізації світових процесів та стрімкого науково-технічного прогресу (Цит. за: Сердюк 2020: 69).

Аналіз наукових досліджень дав змогу виокремити ще одну загальноживану дефініцію: «безперервна освіта – комплекс державних, приватних і суспільних освітніх установ, що забезпечують організаційну і змістовну єдність і подальший взаємозв'язок всіх ланок освіти, задовольняючи прагнення людини до самоосвіти і розвитку протягом всього життя».

Здебільшого в українській мові застосовується термін саме «безперервна освіта», проте існує низка дотичних понять, як:

- «освіта протягом усього життя» – це цілеспрямовані процеси навчання, виховання, розвитку і саморозвитку, а також результат цих процесів, який не характеризується статичністю, оскільки зазнає постійного оновлення, розширення, поглиблення, уточнення на всіх етапах фізіологічного існування індивіда;

- «навчання для подальшого життя» та «навчання протягом усього життя» – це діяльність того, хто навчається, тобто учня (дорослого учня), із засвоєнням інформації, необхідної для ефективного здійснення пізнавальної, навчальної і фахової діяльності;

- «безперервне навчання» – вся навчальна діяльність, здійснювана протягом усього життя, з метою поліпшення знань, навичок та компетентностей у межах особистої, громадянської, соціальної перспективи, пов'язаної із зайнятістю;

- «перманентна освіта» (education permanente) – від лат. permanent – постійний, франц. permanent – постійний, безперервний; освіта, яка здійснюється безперервно, триває постійно.

На основі аналізу тлумачень поняття безперервна освіта та дотичних до нього, можемо зробити висновок про те, що трактування сутності такої освіти здійснено з різними акцентами, зокрема такими:

- домінуючий акцент на складності феномену. «Цілеспрямована діяльність та принцип, що пронизує й об'єднує всю систему освіти, всі канали виховного впливу» (Солдатенко 2010);

- домінуючий акцент на процесі. Аналіз визначення дефініції «безперервна освіта» дав змогу В. Олійнику дійти висновку, що переважна більшість означень базується на тезі, яка визначає неперервну освіту як цілеспрямований, послідовний процес, який супроводжує все людське життя. Крім того, ці визначення ставлять у центр уваги проблему всебічного розвитку особистості. На підставі узагальнень учений обґрунтовує розгорнуте визначення категорії неперервної освіти як закономірність суспільного розвитку, в якому процес освіти кожного індивіда як самоцінності є основним ресурсом створення справді гуманістичного суспільства. Окрім того, вчений наголошує, що на концептуальну основу неперервної освіти, формування якої відбувається у площинах технократичного та гуманістичного підходів, основний вплив

здійснюють лише ті суперечності, що мають місце в межах простору взаємодії інтересів індивіда та держави (Олійник 2003: 19);

- домінуючий акцент на динаміці процесу. Освіта впродовж всього життя, що передбачає постійний перехід на більш високі рівні, якісний і кількісний прогрес;

- домінуючий акцент на семантичному полі поняття «освіта»;

- домінуючий акцент на психічних утвореннях людини (цілеспрямоване здобування та вдосконалення людиною знань, умінь, навичок, здібностей протягом усього життя (Кучерук 2008).

Виокремленням домінуючого акценту в розкритті суті неперервної освіти як складного феномену передбачено акцентування уваги на розгляді неперервної освіти і як принципу, і як процесу. Розгляд неперервної освіти як принципу найбільш ёмко, на нашу думку, представлено в роботах Л. Лук'янової. За Л. Лук'яною, неперервна освіта, виступаючи найважливішим соціально-педагогічним принципом, «відображає сучасну тенденцію побудови освіти як цілісної системи, що спрямована на розвиток особистості і становить умову соціального прогресу. По суті, йдеться про новий погляд на освіту, про новий підхід до розуміння значення освіти в сучасному житті» (Лук'янова 2014: 108). Також вчена свідчить, що концепцію освіти дорослих в Україні спрямовано на подолання суперечностей:

- між об'єктивною потребою розвитку навчання дорослих у системі формальної, неформальної й інформальної освіти та нерозробленістю належного нормативно-правового, науково-методичного, організаційного забезпечення;

- необхідністю врахування потреб ринку праці, вимог роботодавців, а також освітньо-культурних потреб дорослих, мотиваційних, ціннісних орієнтацій дорослих громадян щодо особистісної самореалізації та відсутністю сучасних технологій їхньої професійної підготовки і перепідготовки;

- вимогами роботодавців до рівня професійної компетентності працівників і відсутністю комплексної науково обґрунтованої системи організації їхньої професійної перепідготовки (Лук`янова 2010: 9).

Багато науковців по сьогоднішній день ретельно вивчають концепцію та її реалізацію в різних контекстах.

Одним із провідних сучасних теоретиків концепції безперервної освіти є П. Джарвіс – британський педагог та автор, який є відомим у галузі вивчення навчання протягом усього життя. Як стверджує Н. Горук, учений присвятив близько 30 книг і 200 публікацій на тему освіти дорослих і безперервного навчання, перекладених багатьма мовами світу, є членом редакційної ради численних професійних педагогічних видань, почесним професором Суррейського та Ноттінгемського університетів (Великобританія), університетів Британської Колумбії, Аляски та Джорджії (США), Токійського університету (Японія), Хельсінкського університету (Фінляндія) та інших (Горук 2015: 52). Питання, які він вивчає – тиск глобалізації, який чиниться на освітню систему та його позитивні риси, постійний акцент на освіті впродовж життя, розгорнута дискусія про теоретиків дистанційної освіти, матеріал щодо електронного та онлайн навчання, оновлений погляд на зміни в політиці навчання Великобританії та європейських політичних документах, нові матеріали про зв'язок між дослідженням, навчанням і мінливими підходами до знань (Jarvis 2004).

Головним завданням на сьогодні, за висловом одного з видатних теоретиків і практиків освіти дорослих американського ученого М. Ноулза, стало «виробництво компетентних людей – таких людей, які були б здатні застосовувати свої знання в умовах, що змінюються, й основна компетенція яких полягала б в умінні включитися у постійне самонавчання впродовж усього свого життя» (Ноулз 2005).

Неперервну освіту доцільно розглядати як філософську концепцію, згідно з якою освіта є: процесом, який охоплює всі етапи життя людини; передбачає застосування особистістю соціокультурного досвіду попередніх поколінь; ґрунтується на принципах організації освіти на загальнодержавному і регіональному рівнях, реалізації державної освітньої політики; має в основі спосіб науково-педагогічного світогляду. Не менш значущим є розгляд освіти впродовж життя як політичного складника громадянського суспільства, що забезпечує соціальну єдність і зайнятість (Кушнір & Литвинюк 2023).

Огляд джерел, дає зрозуміти, що Ноулз схиляється до того, що дві науки, такі як андрагогіка та педагогіка є глибоко поєднані між собою. Як стверджував О. Кушнір, М. Ноулз, видавши в 1970 р. свою фундаментальну працю з андрагогіки «Сучасна практика освіти. Андрагогіка проти педагогіки», у 1980 р. змінив назву книги на «Сучасна практика освіти. Від педагогіки до андрагогіки» (Кушнір & Литвинюк 2023).

Серед українських вчених питаннями безперервної освіти займається доктор наук Л. Сігаєва, яка свідчила, що «освіта дорослих має бути процесом неперервним, це як соціальний самозахист і необхідність, де кожна людина, без огляду на своє матеріальне положення й релігійний світогляд, має право на власний шлях здобуття освіти від дитинства до пізньої старості, як шлях інтелектуального й професійного оновлення». Також, за Л. Сігаєвою, «неперервна освіта має служити розвитку особистості і в дитинстві, і в ранній юності, і в роки активної трудової діяльності. Завдання неперервної освіти полягає не тільки в збагаченні людини новими знаннями, а й у збереженні її професійної компетентності та здоров'я впродовж всього життя» (Сігаєва 2010: 39).

Аналіз наукових джерел сприяв класифікації функцій неперервної освіти за такими критеріями:

1) інституційно-професійний критерій – соціальна, економічна, координаційна, селективна, стимулювальна, орієнтаційна, мотиваційна та адаптаційна функція;

2) особистісний критерій – просвітницька, компенсаторна, культуротворча, стимулювальна, орієнтаційна, мотиваційна та адаптаційна функція;

3) критерій визначення ролі в розвитку суспільного устрою та економіки – соціальна, економічна (отримання економічного блага) функція;

4) критерій дослідження педагогічного спрямування – діагностична, адаптаційна, пізнавальна, розвивальна, виховна, культурологічна, компенсаторна функція;

5) полідіяльнісний критерій – соціокультурна, розвивальна, загальноосвітня, компенсаторна, адаптивна, економічна функція.

Важливим аспектом розкриття суті неперервної освіти як процесу є розгляд етапів її розгортання. Слід зазначити, що на основі аналізу наукової літератури виокремлено два підходи до їх визначення:

- I підхід – визначення етапів здійснюється на основі широкого розуміння суті феномену, тобто цілісного бачення цього процесу, синонім «освіта впродовж всього життя»;

- II підхід – визначення етапів здійснюється на основі вузького розуміння суті феномену, розгляду неперервної освіти в межах професійної підготовки та професійної діяльності (іншими словами неперервна професійна освіта)(Савош 2018: 115).

Неперервність професійної освіти виражається в організаційній, змістовій єдності, наступності й взаємозв'язку усіх ланок професійної освіти із урахуванням актуальних, перспективних суспільних та економічних потреб, особистісних прагнень і можливостей. «Зміст неперервної професійної освіти дорослих зумовлений, по-перше, потребами суспільства, по-друге – потребами

самого фахівця» (Десятов 2014: 186). Отже, дані вчення вкотре підштовхують суспільство до конкретизації кожної сфери науки у безперервному навчанні.

За допомогою досліджень у сфері соціології було виокремлено головні риси індивіда, який здобуває освіту протягом усього життя. Це людина, що володіє п'ятьма основними характеристиками. Вона усвідомлює себе самостійною, самокерованою особистістю, яка свідомо обирає шлях навчання. Здобувач даного виду освіти накопичує все більший запас життєвого (побутового, професійного, соціального) досвіду, який стає важливим джерелом навчання його самого і колег, що дає змогу глобальніше дивитися на певні питання та вивчати їх. Мотивація визначається його прагненням за допомогою навчальної діяльності вирішити свої життєво важливі проблеми і досягти конкретних цілей. Індивід прагне до невідкладної реалізації отриманих знань, умінь, навичок і якостей. Його навчальна діяльність дорослого значною мірою обумовлена часовими, просторовими, побутовими, професійними, соціальними чинниками.

У даний час модель безперервного навчання заснована на базовому принципі – пріоритет самостійного навчання. Самостійна діяльність учнів є основним видом навчальної роботи дорослих учнів, проте виокремлюють ще певні принципи, які притаманні безперервній освіті дорослих:

- індивідуалізація навчання. Можливість створення індивідуального плану навчання, орієнтовану на конкретні освітні потреби і цілі, враховує досвід, рівень підготовки, психофізіологічні, когнітивні особливості учня, системність навчання. Цей принцип передбачає дотримання відповідності цілей, змісту, форм, методів, засобів навчання і оцінювання результатів навчання, дані навички покращуються протягом усього життя;

- контекстність навчання. Відповідно до цього принципу, з одного боку, навчання переслідує конкретні, життєво важливі цілі для того, хто навчається, і орієнтоване на виконання ним соціальних ролей або вдосконалення особистості,

а з іншого боку – будується з урахуванням професійної, соціальної, побутової діяльності того, хто навчається і його просторових, часових, професійних, побутових факторів;

- принцип актуалізації результатів навчання. Даний принцип передбачає невідкладне застосування на практиці набутих знань, умінь, навичок, якостей.

Принцип елективності навчання. Він означає надання певної свободи вибору цілей, змісту, форм, методів, джерел, засобів, термінів, часу, місця навчання, оцінювання результатів навчання, а також самих педагогів;

- принцип усвідомленості навчання, який означає усвідомлення, осмислення студентом (слухачем) і педагогом всіх параметрів процесу навчання і своїх дій по організації процесу навчання;

- особистісні освітні ініціативи, які передбачають можливість гнучкого структурування освітнього змісту і форм навчання з урахуванням освітніх потреб студентів (Коритнюк та інші 2018).

Поряд з прогресивними тенденціями у розвитку людської спільноти існують, а часто і посилюються, негативні прояви цього процесу. Людська спільнота неоднорідна. Вона насичена різними етносами, які сповідують різні цінності і по-різному бачать своє майбутнє. Глобальні проблеми є наслідком культурного розвитку і одночасно виступають його гальмом. Академік В. Вернадський не випадково зазначав, що людство з його прискореним темпом розвитку – «нова небувала геологічна сила». Дані чинники є фундаментальними у творенні концепції безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття, яка передбачає систематичне і постійне оновлення знань, навичок та цінностей, пов'язаних з культурою, що враховує розвиток суспільства та потреби людей.

Концепція безперервної культурологічної освіти у соціумі є об'єктом досліджень та розвитку у галузі освітньої теорії, психології, культурології, педагогіки та соціології.

1.2 ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У СОЦІУМІ ХХІ СТОЛІТТЯ

Впровадження концепції безперервної культурологічної освіти дає змогу суспільству розвивати навички критичного мислення, сприяє толерантному ставленню до різних етносів, кар'єрному зросту та соціальній єдності. Вивчення її може включати найрізноманітніші підходи у багатьох сферах життя адже вони досліджувались представниками різних галузей, таких як педагогіка, психологія, соціологія, економіка та інші.

Даними питанням ретельно займалися фахівці із сфери андрагогіки (від грец. *ἀνρός* – доросла людина і *ἀγωγή* – керівництво, виховання) – педагогічна наука, що займається теоретичними і практичними проблемами освіти і виховання дорослих. Систематизація андрагогіки припадає на другу половину 20 ст., коли значно розширилася сфера формальної і неформальної освіти дорослих, що потребувала спеціальних досліджень в інтересах підвищення ефективності навчального процесу, осмислення традицій педагогічної проблематики у світлі ідей безперервної освіти. Значних масштабів набули дослідження з Андрагогіки у Німеччині: Г. Гротгоф, Ф. Пьотгелер, І. Вірт, а також у Нідерландах, Бельгії, Швейцарії, Югославії, Польщі, Угорщині, Великій Британії, Росії, Естонії, Чехії. На початку 80-х рр. 20 ст. дослідження активізувалися в Китаї (Лук'янова 2020).

Одним з перших теоретиків і організаторів освіти дорослих в Україні був М. Галущинський, він дослідив цілі й методи виховання народу, значення народної освіти (Галущинський 1931). Значних успіхів досягла в андрагогічній діяльності Х. Алчевська. Алчевська наче покликана з'ясовувати закономірності, соціальні і психологічні чинники ефективності освіти, навчання і виховання

дорослих, розробляти методику системи навчальної та виховної роботи з окремими особами і групами у віці від 18-20 років до глибокої старості, враховуючи своєрідність педагогічної ситуації: сформованість особистості у дорослих, наявність у них життєвого досвіду, культурні, освітні, професійні запити, переважання самоосвіти і самовиховання, вивчається зв'язок між фізичним станом, здоров'ям людини і її трудовою та громадською активністю, сприйняття навчальної інформації, орієнтація на різноманітні джерела її отримання, роль музеїв, лекторіїв, навчальних телепередач тощо (Болтівець 2006).

Низка науковців досліджувала поняття «Lifelong learning» у контексті культурологічних студій та суміжних дисциплін, як, наприклад, дослідниця С. Пінч – авторка робіт, присвячених культурологічному вивченню навчання протягом усього життя, особливо у контексті антропології та соціальної теорії (Pink 2010).

Отже, завдяки різним вченням виокремлюються основні способи реалізації концепції безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття. Вони базуються на таких підходах: інтердисциплінарний підхід, модульно-структурний підхід, партнерський підхід, створення спільнот та форумів, дистанційні дослідження, кваліфікаційний підхід, інноваційний підхід.

Інтердисциплінарний підхід, що має справу з предметом, який виходить за межі дисципліни, проте її мета залишається в рамках дисциплінарного дослідження і полягає в перенесенні методів з однієї дисципліни в іншу. У розрізі нашої теми ми можемо говорити про інтердисциплінарний підхід – це впровадження культурологічних аспектів при викладанні різних предметів, що дозволить більш глибоко досліджувати вплив культури на різні сфери життя.

Міждисциплінарний підхід дозволяє подолати обмеження, що часто виникають в рамках однієї конкретної дисципліни. Він дає можливість

досліджувати культурологічну освіту з різних точок зору та враховувати різноманітні аспекти.

Модульно-структурний – включення культурологічних модулів у загальну освітню програму на всіх рівнях навчання. Це дозволить забезпечити базові знання культурології всім учням.

Партнерський підхід – співпраця з культурними установами: з музеями, галереями, театрами та іншими культурними організаціями для організації практичних занять, екскурсій, майстер-класів.

Створення спільнот, форумів онлайн та офлайн для обговорення культурних питань, обміну думками та дослідження разом.

Дистанційні дослідження дозволяють глибоко занурюватися у питання за допомогою інтернет видань, бібліотек та іншого.

Програми підвищення кваліфікації: Для фахівців у галузі культурології важливо надавати можливість постійного навчання та оновлення знань.

Інноваційний підхід – використання новітніх технологій, медіапростору, онлайн платформ, віртуальної реальності для вивчення культурних об'єктів та історичних подій.

Дослідження доводять, що найефективнішим є інноваційний підхід, а саме, навчання на медіаресурсах – адже «дигіталізація вже давно стала трендом епохи» (Чікарькова 2020: 123). Спеціалізовані онлайн-курси, платформи, вебінари – ресурси, які дозволяють навчатися в будь-який час у будь-якому місці. Ось до прикладу кілька основних платформ і онлайн-ресурсів, які пропонують курси або освітній контент, пов'язаний з культурологією: Coursera, edX , FutureLearn, Khan Academy, Open Culture, YouTube. Технології можуть забезпечити персоналізований підхід та оцінку знань.

Численні дослідження, теорії, моделі, стандарти та критерії оцінювання зосереджені на якісному онлайн-навчанні, онлайн-викладанні та дизайні онлайн-курсів. Одним із найповнішим підсумковим дослідженням що до

ефективності онлайн-навчання є книга «Навчання в Інтернеті: що дослідження говорить нам про те, чи, коли і як» авторами якої є Б. Мінс, М. Бакія, Р. Мерфі (Мінс, Бакія Мерфі 2014) визначають дев'ять вимірів, кожен із яких має численні варіанти, підкреслюючи складність дизайну та процес прийняття рішень. Наведемо цих дев'ять вимірів: модальність, темп, співвідношення студент-інструктор, педагогіка, роль викладача онлайн, роль студента онлайн, синхронність онлайн-комунікації, роль онлайн-оцінювання та джерело зворотного зв'язку.

Також доведеним є той факт, що безперервна освіта – це не тільки про спосіб навчатися, але й про зміну буденного життя, коли маленьки кроки та фактори також позитивно сприяють даній концепції. Такими чинниками слугують:

- постійне вивчення наукової літератури, книг, статей і культурної критики для розширення знань і поглиблення розуміння культурних проблем;
- відвідування культурних заходів (участь у виставках, виставах, лекціях і культурних фестивалях), щоби через різноманітні мистецькі прояви та брати участь у дискусіях з експертами;
- залучення громади, тобто активна участь у культурних спільнотах, дискусійних групах або семінарах для обміну ідеями, досвідом і сприяння міжкультурному діалогу;
- подорожі та занурення у різні культури, захоплюючий досвід та взаємодію з місцевими громадами, щоб отримати уявлення про їхні традиції, цінності та практики (Щербаченко 2023).

Навіть найдавніший і найпростіший спосіб здобування знань через читання нової літератури з культурології також цифровізується і постає інноваційним підходом реалізації концепції безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття. Цифровізація торкається і бібліотек. Модернізовані бібліотеки дають можливість скористатися оцифрованими

періодичними виданнями, прискорити пошук необхідної інформації, подорожувати онлайн полицями енциклопедій та засвоювати матеріал втричі швидше (Агамірзаев & Сеїдлі, 2023).

Найефективнішим шляхом, звісно, є поєднання різних способів здобуття безперервної освіти. Актуальними стають наукові підходи до нових форм самоосвіти, активізації процесів самопізнання та самовизначення (Сагуйченко 2022).

Питання, як реалізовувати безперервну освіту, повинні розглядатися на рівні основних освітніх питань країни. В Україні, нещодавно були позитивні зрушення у вирішенні питань з даної сфери. Як свідчать дані, взяті з офіційної сторінки сайту Міністерства освіти і науки України, 9 лютого 2022 року Уряд підтримав прийняття Закону «Про освіту дорослих».

«Законопроект дасть змогу здобувати за рахунок пільгових довгострокових кредитів фахову передвищу та відповідний ступінь вищої освіти за іншою спеціальністю особам, які мають страховий стаж не менше 7 років», – повідомив С. Шкарлет.

Проект має на меті визначення правових, організаційних і економічних засад функціонування та розвитку системи освіти дорослих, створення умов для ефективної співпраці, а також реалізації права осіб на безперервне навчання з урахуванням пріоритетів суспільного розвитку та запитів економіки.

«Прийняття цього Закону – перший крок до формування якісної системи освіти для дорослих, створення умов для ефективної співпраці та реалізації права осіб на безперервне навчання з урахуванням пріоритетів суспільного розвитку та запитів економіки», – зазначив Міністр (Міністерство освіти і науки України).

Дані свідчення позитивно впливатимуть на популяризацію даної концепції, а популяризація відповідно формуватиме попит до створення шляхів

її реалізації, у висновку, дані діяння призведуть до покращення освіченості певної категорії людей населення країни.

1.3 МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

«Під методологією наукового дослідження розуміють сукупність принципів, засобів, методів і форм організації та проведення наукового пізнання поставленої проблеми» (Юринець 2011). Вивчення концепції безперервної культурологічної освіти відбувається за допомогою методів емпіричного та теоретичного дослідження.

Застосовується метод спостереження – систематичне цілеспрямоване вивчення об'єкта. За допомогою нього у даному дослідженні отримується первинна та головна інформація про концепцію безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття, визначаються суб'єкти дослідження, тобто соціум XXI століття, зміст дослідження, значимість даної концепції, потреби суспільства, основні особливості питання.

Проводиться аналіз сучасного соціокультурного контексту, визначаючи основні тенденції, виклики та можливості. Далі встановлюються цілі і завдання безперервної культурологічної освіти, враховуючи потреби сучасного суспільства.

За допомогою методу порівняння відбувається процес встановлення подібності освітніх питань у XXI столітті, відмінності освітнього процесу у здобуванні освіти в юному віці та поглибленому навчанні протягом усього життя. Вивчаються теми та тенденції розвитку даного питання у вітчизняних та зарубіжних просторах. Поорівнюються види послуг, які надають українські платформи та закордонні. У даному випадку також застосовується такий метод

як аналіз дослідження, враховуються певні параметри та різновиди програм навчання, якісний виклад інформації і системність.

Культурологічний підхід у даному дослідженні визначає основним предметом дослідження людину, суб'єкта у системі ціннісного відношення до світу. За допомогою культурологічного методу визначається поведінка, характер, звички індивіда, який слідує концепції безперервної культурологічної освіти. Увага спрямовується на особистість, яка орієнтована на гуманістичні ідеали соціуму ХХІ століття, яке навчається.

Сутність культурологічного підходу, зазначає Р. Винничук, «полягає у вивченні світу людини в контексті її культурного існування, в аспекті того, чим світ є для людини, яким сенсом він для неї наповнений» (Винничук 2018).

Головними питаннями у процесі даного дослідження є історичні, еволюційні, педагогічні, психологічні та соціологічні. Теоретико-методологічні основи формування культури безперервної освіти знаходяться в системі координат філософської, педагогічної та психологічної спрямованості (Лобова, Масол, Науменко, Олексюк, Олійник, Падалка & Хижна 2023).

Фундаментальними методами дослідження питання концепції безперервної культурологічної освіти у соціумі ХХІ століття є експериментальний та історичний. Проведено низку соціологічних опитувань, які надають інформацію з приводу актуальності неперервної освіти в цілому та освіти у культурологічній сфері.

Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей. Історія виникнення концепції безперервної освіти та її розвиток у різних сферах діяльності, в даному дослідженні у сфері культурології.

Усі вихідні данні використовуються та синтезуються із дедуктивним методом, за допомогою якого обґрунтовуються певні висновки та результати.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Концепція безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття – це процес, спрямований на всебічний розвиток особистості, систематичне поповнення знань, умінь і навичок упродовж життя для інтелектуального, культурного і духовного розвитку особистості, удосконалення професійної компетентності та духовних потреб людини. Свою актуальність дане питання набуло ще у 20 столітті, та зростає кожного дня, адже культурний розвиток свідчить про ерудованість людини та її становище в соціумі. Уперше концепція безперервної освіти була представлена на форумі ЮНЕСКО в 1965 р. видатним філософом освіти П. Ленграндом.

Термін «безперервна освіта» є найбільш загальновживаний, проте існує низка взаємозамінних понять, таких як: «освіта протягом усього життя», «навчання для подальшого життя», «навчання протягом усього життя», «безперервне навчання», «перманентна освіта».

Головним завданням на сьогодні, за М. Ноулзом, стало «виробництво компетентних людей – таких людей, які були б здатні застосовувати свої знання в умовах, що змінюються, й основна компетенція яких полягала би в умінні включитися у постійне самонавчання впродовж усього свого життя».

Одна з постатей серед українських вчених, яка займалася питаннями безперервної освіти є доктор наук Л. Сігаєва, яка свідчила, що освіта дорослих є неперервний процес, як соціальний самозахист і необхідність, де кожна людина, без огляду на своє матеріальне положення й релігійний світогляд, має право на власний шлях здобуття освіти від дитинства до пізньої старості як шлях інтелектуального й професійного оновлення.

Сучасна модель безперервного навчання заснована на таких принципах: пріоритет самостійного навчання, індивідуалізація навчання, контекстність навчання, принцип актуалізації результатів навчання, принцип елективності

навчання, принцип усвідомленості навчання, особистісні освітні ініціативи, які передбачають можливість гнучкого структурування освітнього змісту і форм навчання з урахуванням освітніх потреб студентів.

За допомогою вивчення теоретичних засад даної концепції виокремлюються аспекти у різних сферах науки, таких як соціологія, психологія, культурологія, педагогіка та інші. Важливу роль у вивченні питань неперервної культурологічної освіти посідають дослідження у сфері андрагогіки. Вони стверджують, що система освіти протягом усього життя вирізняється серед інших своєю методикою через соціальну та фізичну зрілість індивідів, що практикують цю концепцію, головними рисами яких є самодисципліна, змотивованість до самореалізації та кар'єрного зросту.

Також було виокремлено основні підходи до вивчення безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI ст., а саме: інтердисциплінарний підхід, міждисциплінарний підхід, модульно-структурний, партнерський підхід, створення спільнот, форумів онлайн та офлайн, дистанційні дослідження, програми підвищення кваліфікації, інноваційний підхід. Від читання професійної літератури до проходження курсів по підвищенню кваліфікації, – у всьому головним помічником впровадження концепції у своє життя виступає інтернет-середовище, яке насичене різноманітними інформаційними джерелами, а найефективніше – онлайн курсами та платформами. Серед них є і вітчизняні і закордонні варіанти медіаресурсів, які допомагають здобувати перманентну культурологічну освіту (Coursera, edX, FutureLearn, Khan Academy, Open Culture, YouTube тощо).

Вивчення концепції безперервної культурологічної освіти відбувається за допомогою методів емпіричного та теоретичного дослідження: історичні, еволюційні, педагогічні, психологічні та соціологічні. Саме історичний метод є фундаментальним, він дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх

та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей. Історія виникнення концепції безперервної освіти та її розвиток у різних сферах діяльності, в даному дослідженні у сфері культурології. За допомогою культурологічного методу визначається поведінка, характер, звички індивіда, який слідує концепції безперервної культурологічної освіти.

Усі вихідні данні використовуються та синтезуються із дедуктивним методом, за допомогою якого обґрунтовуються певні висновки та результати.

Розділ 2. УКРАЇНСЬКІ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ З КУЛЬТУРОЛОГІЧНИМ КОНТЕНТОМ

2.1. ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ З КУРСАМИ ПРО КУЛЬТУРУ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Під час дослідження теоретичної складової концепції безперервної культурологічної освіти було виокремлено найефективніший спосіб її реалізації – дигіталізоване навчання, особливо платформи з онлайн-курсами.

Ідея використання відкритих дистанційних курсів не є новою. Теоретичні й практичні основи створення відкритих дистанційних курсів в Україні розроблено В. Биковим, В. Олійником, О. Самойленком, Є. Смирновою-Трибульською та ін. Масові відкриті онлайн-курси – це інтернет-курси з великомасштабною інтерактивною участю та відкритим доступом. Власне термін «масові відкриті онлайн-курси (МВОК)» (англ. massive open online course (MOOC)) був запропонований у 2008 р. двома дослідниками – Б. Олександром і Д. Кормьє в результаті роботи над курсом «Connectivism & Connective knowledge» (Петренко 2020:166).

За І. Бацуровською, успіх у навчанні у масовому відкритому дистанційному курсі залежить від уміння орієнтуватися в матеріалі, особистої мети та уміння заявити про себе. Розвиток особистості та особисте навчання займає центральне місце у таких курсах. В Україні є кілька шляхів розвитку масових відкритих дистанційних курсів:

1. Адаптація кращих зарубіжних масових відкритих дистанційних курсів для студентів (чим займається, наприклад, Coursera і компанії-партнери), особливо тих курсів, які затребувані роботодавцями.

2. Сформовані власні платформи для масових відкритих дистанційних курсів.

3. Просування кращих українських освітніх програм на зарубіжні платформи масових відкритих дистанційних курсів. Подання таких програм для зарубіжних студентів – це один із небагатьох способів інтеграції в глобальний інтернаціональний освітній простір.

4. Максимальне забезпечення освітніми установами технологічності. Особливо це стосується освітніх установ у регіонах. Студентів необхідно забезпечити якісним доступом до мережі Інтернет.

Масові відкриті дистанційні курси почали конкурувати з традиційною освітою. Інформаційні технології – це нова реальність освіти. Ці технології змінюють моделі освіти.

Поява масових відкритих дистанційних курсів базується на реалізації сучасних освітніх принципів відкритості освіти, рівності учасників навчального процесу, інтернаціоналізації освітніх систем та глобалізації освітнього простору. Стрімкий розвиток таких курсів зменшує ефективність традиційної системи освіти. Прихильники онлайн-освіти впевнені, що вже найближчим часом студенти зможуть повністю «збирати» свої ступені з розміщених в Інтернеті масових відкритих дистанційних курсів, а системи традиційної освіти будуть радикально трансформовані (Бацуровська 2015).

Вітчизняні платформи з онлайн-курсами, які пропонують культурологічний контент, являють собою сукупність структурованого уніфікованого матеріалу в межах єдиного освітнього середовища, доступ до якого надається не лише представникам єдиного закладу освіти, а й широким масам населення без перевірки вхідних параметрів знань.

Особливостями освітніх платформ для масових відкритих онлайн-курсів є в першу чергу різноманітність напрямків, мультимедійний зміст, що покращує якість засвоєння навчального матеріалу через використання слухових та зорових рецепторів учасників освітнього процесу, а також контроль доступу до ресурсів, що значно спрощує роботу викладача

завдяки автоматичній реєстрації і перевірці завдань, формуванню електронних журналів тощо. Такі платформи забезпечують спрощення управління навчанням, можливість адміністративного моніторингу у відповідних документах й т. п.

У пропонованій розвідці охарактеризуємо сутність та особливості найбільш популярних українських платформ, які пропонують культурологічну освіту, а саме: «Університет онлайн», «Prometheus», «EdEra», «ВУМ online», «Освітній Хаб міста Києва», «Skvot», «WiseCow», «Культурний проект», «УКУ», «Ukrainian Institute».

В Україні першою спробою створення онлайн-навчання із напрямком у сфері культурології стала платформа «Університет онлайн» Київського національного університету, відкрита у 2013 році. Платформа, автором концепції і менеджером якої був Іван Примаченко, мала на меті надавати вільний і абсолютно безкоштовний доступ до кращих курсів усім бажаючим в Україні і за кордоном. Кожен курс проєкту «Університет онлайн» повинен був складатися з відеолекцій, інтерактивних тестів, що передбачали закріплення отриманих знань, а також форуму, на якому студенти змогли б поставити питання викладачу та спілкуватися один з одним (Петренко 2020: 167). Проте, дана платформа є лише зачинателем створення онлайн-курсів у сфері культурології в Україні, а станом на сьогодні вона не дійсна. Тобто, «Університет онлайн» ми розглядаємо лише у історичному контексті створення такої сфери послуг, як культурологічна освіта онлайн.

Натомість у жовтні 2014 року стартував ще один український освітній онлайн-проєкт, у якому містяться курси культурологічного спрямування, відомий як «Prometheus», мета якого – зробити найкращі курси від провідних викладачів, університетів та організацій світу доступними для всіх. Це перший та найбільший проєкт безкоштовної освіти для всіх в Україні, створений І. Примаченком та О. Молчановським. Prometheus працює на базі

OpenEdx – неприбуткової платформи з відкритим кодом, яка була розроблена та впроваджена Массачусетським технологічним інститутом та Гарвардським університетом. Серед викладачів – лектори таких закладів освіти України, як КНУ імені Т. Шевченка, Могиллянська Академія, Український католицький університет, а також культурологи-практики, мистецтвознавці та інші професіонали (Петренко 2020: 167).

На платформі представлено як окремі курси, так і цикли (культурологія, історія, педагогіка, філологія та ін.). Успішне складання завдань після завершення курсу дає змогу отримати сертифікат, який цінується на національному ринку праці та поступово набуває професійного значення. Ця платформа співпрацює з викладачами кращих ЗВО України, яким надає можливість безкоштовно публікувати та розповсюджувати власні авторські курси Prometheus.

Культурологічні курси на платформі створені українською мовою, безкоштовні й доступні в мережі у будь-який час. Є й мобільний додаток для Android та iOS, що дає змогу вчитися за допомогою мобільних гаджетів. Користувач, який зацікавився, наприклад, історією чи культурою, може пройти не один окремий курс, а цілу серію курсів (Платформа Prometheus).

Серед успішних українських проєктів, які сьогодні пропонують найбільшу кількість, відповідно і найбільше різноманіття масових відкритих онлайн-курсів з культурології, можна виокремити онлайн-платформу «EdEra» (Educational Era), яку було запущено на початку 2015 р. (Платформа EdEra).

Мета EdEra – зробити освіту в Україні якісною, доступною та презентованою у глобальному освітньому контексті. Особливістю платформи є те, що вона пропонує багато курсів і для учителів, і для підготовки майбутніх абітурієнтів до проходження зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) (EdEra). До кожної лекції (коротких відео і завдань для кращого засвоєння матеріалу) додається супроводжуючий матеріал – конспект з ілюстраціями та

поясненнями, що полегшує сприйняття інформації та візуально структурує її. Кожного тижня слухачі здають домашнє завдання, а наприкінці курсу – екзамен. Навчатись можна в будь-який зручний час, а успішність користувача підтверджується сертифікатом (Петренко 2020: 168). Курси на даній платформі базуються на вивченні культурології крізь призму історії держави, а доступ до них безкоштовний.

Останнім часом набуває популярності ще й така українська платформа масових відкритих онлайн-курсів – «ВУМ online» (Відкритий Університет Майдану). ВУМ online (Відкритий Університет Майдану) – освітня онлайн-платформа для безкоштовного навчання була запущена 1 жовтня у 2015 року. Саме тоді стартували перші дистанційні навчальні курси з культурології. Лекції читають провідні викладачі, діячі культурного, музейного сектору, практики з історії, та соціальної сфери, митці, а тому ці онлайн-курси пов’язані з таким трендом як безперервна культурологічна освіта у соціумі ХХІ століття. Навчальні курси сформовані з невеликих відео-лекцій, практичних завдань та контрольних запитань для перевірки набутих знань. Після перегляду всього курсу чи його блоків пропонується перевірка засвоєних знань за допомогою тестів. За результатами тестування видається іменний сертифікат про завершення навчання. Для детального дослідження певної тематики відео-курси на ВУМ online згруповані в комплексні програми за напрямками, які дозволяють займатися відповідно до розробленої логіки навчання (Платформа ВУМ).

«Освітній Хаб міста Києва» – територія нових можливостей для кожного, яка реалізується Департаментом освіти і науки Київської міської державної адміністрації спільно із Асоціацією інноваційної та цифрової освіти. Метою Освітнього Хабу міста Києва є забезпечення системної реалізації концепції «навчання упродовж життя» (lifelong learning) на території міста Києва, надавши можливість всім охочим безкоштовно отримати або покращити «м’які

навички», які потрібні кожному та є затребуваними на сучасному ринку праці, і важливі у культурологічній сфері також. Освітній хаб міста Києва застосовує інноваційну модель «змішаного» навчання (blended learning), тобто поєднує онлайн-лекції та тестування з практичними тренінгами. Це дає змогу, з одного боку, охопити максимальну кількість людей, а з іншого, проконтролювати якість засвоєння знань та навичок (Петренко 2020: 169).

Платформа онлайн-навчання за культурологічними напрямками «Skvot» – найбільш популярна серед сучасної молоді, яка вже здобула певну вищу освіту, але продовжує саморозвиток протягом життя. Вона надає доступ до численних тренінгів та відеолекцій на теми: історія мистецтва; виставки, які змінили наше життя; розуміння певного виду культури та іншого. Завдяки короткій тривалості лекцій, практик, присутності відомих культурологів у ролі гостей та викладачів, онлайн-трансляцій, обговорень і блогів, платформа Skvot популяризується не тільки як освітній, а й розважальний проект. Аналіз відгуків щодо проходження курсів у даному середовищі дає зрозуміти, що матеріал викладений у достатньо інтерактивній формі із залученням новітніх технологій, і це сприяє популяризації вивченню культурології в Україні (Платформа Skvot).

Відеолекторій «WiseCow» – українська платформа, яка надає послуги з вивчення тільки культурологічного спрямування. Почала своє існування у 2016 році та активно розвивається по сьогодні. Містить уроки скороченого та довготривалого формату, а також власний відеолекторій у застосунку YouTube, що позитивно впливає на відвідуваність та популяризацію платформи. Виокремлюється платформа серед інших своїм міждисциплінарним підходом до вивчення культурології, через історію, мистецтво, твори письменників та багато іншого. Індивід може отримати і підвищення кваліфікації після закінчення даних курсів, і просто здобути знання, що будуть наближувати його до реалізації концепції безперервної культурологічної освіти у власному житті.

Головна мета засновників платформи: надати українцям можливість вивчати культурологію вдома безкоштовно (Платформа WiseCow).

Онлайн-платформа «Культурний проект» – неформальна освіта у сфері гуманітарних знань. Їх діяльність об'єднує чотири фундаментальні дисципліни – мистецтво, музика, суспільні науки і креативні індустрії, синергія яких утворює квінтесенцію знань про людину і культуру. Даний об'єкт аналізу та дослідження спеціалізується в першу чергу на культурологічній освіті не-професіоналів, тобто виклад матеріалу здійснюється доступною мовою для початківців. У філософії даної кампанії перше місце посідає безперервна культурологічна освіта: адже саме високоосвічені громадяни є рушійною силою суспільного розвитку і невід'ємною складовою економічного зростання. Платформа містить відеолекторій та онлайн-курси у сфері культурології, учасників яких по закінченню сертифікують (Платформа Культурний проект).

У ході дослідження було виявлено, що найвищого ступеню професіоналізму у сфері культурології як додаткової і перманентної освіти можна отримати під час навчання в Українському Католицькому Університеті. Сьогодні УКУ – сучасний навчальний заклад, що задає ритм у сфері вищої освіти, водночас плекаючи цінності та ідеї, закладені його засновниками. Онлайн-платформа УКУ пропонує велику кількість курсів з культурології, філології, історії та археології, практикує міждисциплінарний підхід до їх вивчення. Доступ до даних курсів є у всіх охочих навчатися, учасниками можуть бути як і абітурієнти, так і здобувачі додаткової освіти. Вирізняються серед інших своєю довготривалістю (навчання від 1 року), платним доступом та високою ефективністю засвоєння матеріалу. По завершенню даних курсів суб'єкт вважається не просто учасником культурологічних курсів, а висококваліфікованим фахівцем з дипломом європейського формату (Платформа УКУ).

На додачу до всього вищезгаданого доцільно проаналізувати також платформу «Ukrainian Institute», головна роль якої полягає в налагодженні міжнародних культурних зв'язків між людьми, інституціями і створення можливостей для взаємодії, співпраці України з рештою світу. Культурологічна освіта на цій платформі вирізняється серед інших – адже реалізовується залученням дещо інших методів навчання, не онлайн-курси чи відеолекторії, а участь у програмах та проєктах онлайн. Саме практична та водночас дистанційна діяльність є найкращим методом здобування культурних навичок для спеціалістів та початківців, незалежно від фаху, віку та досвіду. Також дана платформа є комфортною до користування іноземцям, адже це і є однією з основних її місій – познайомити світ з культурою України. Доступ до курсів безкоштовний та доступний усім охочим (Платформа Український Інститут).

Після ретельного аналізу українських платформ, які надають культурологічну освіту онлайн, можна виокремити певні відмінності кожної з них та напрямки спеціалізації. Онлайн-курси на дану тематику варіюються за підходом до вивчення, на таких платформах як Prometheus, EdEra, Skvot, WiseCow, Ukrainian Institute, УКУ, Культурний проєкт переважає міждисциплінарний підхід, а от платформи ВУМ та Освітній Хаб міста Києва вивчають культурологію як окрему науку у суспільстві. Здебільшого онлайн платформи надають безкоштовний доступ до онлайн-курсів, проте є і платні програми від Skvot, УКУ та Культурний проєкт. Кожна платформа також надає сертифікат по закінченню певних курсів.

Варіативною ознакою онлайн-курсів також слугує доступність навчання для іноземців, а саме нею вирізняються такі платформи як EdEra, Skvot, УКУ, Ukrainian Institute. Тобто навчання на даних платформах може проходити іноземними мовами, що буде корисно і для здобувача знань з України, який хоче покращити рівень знань з англійської та інших мов.

Позитивною рисою українського ринку онлайн-освіти є прагнення до створення власного та якісного освітнього продукту. Освітні платформи намагаються співпрацювати з провідними компаніями з метою розробки курсів, і неабияку увагу приділяють спеціалізації «культурологія». Таким чином, можна узагальнити наш власний аналіз найбільш популярних вітчизняних платформ і представлених на них масових відкритих онлайн-курсів, які надають культурологічну освіту, зі врахуванням міркувань С. Петренка (Петренко 2020) щодо основних переваг опановування знань про культуру у такому форматі навчання. Отже, до переваг можна віднести:

- різноманітність програм і курсів: освіта онлайн пропонує величезний спектр вибору онлайн-курсів на будь-яку культурологічну тему, починаючи від започаткування Київської Русі, закінчуючи культурним розвитком в умовах війни станом на останній рік (2023);

- можливість вчитися будь-де і будь-коли з будь-якого пристрою;

- лояльні витрати на освіту: онлайн-програми – більш доступний варіант освіти, тому що оплата або значно менша, або відсутня взагалі. Відпадає необхідність відвідувати заклади освіти, культурологічне навчання доступне завдяки режиму онлайн;

- комфортні умови навчання, гнучкість: всі необхідні матеріали надаються здобувачеві в електронному вигляді, завдання можуть виконуватися в зручному для слухача темпі і часі;

- використання в курсах різноманітного освітнього контенту (текстова, аудіо-, відео- і графічна інформація), а також форумів і блогів;

- більш тісна взаємодія з викладачами, спілкування у відкритих дискусіях на сайті й кращі можливості зосередитися: здобувачі освіти стверджують, що при вивченні матеріалу на даних платформах значно легше зосередитися, тому що не доводиться відволікатися на інших слухачів.

Ще один позитивний момент – прояв співробітництва, тобто слухачі беруть участь в обговореннях, обмінюються ідеями, тим самим починають ділитися своїми знаннями й досвідом;

- додаткова освіта: слухачі можуть одночасно працювати й вчитися, підвищувати свої знання, що в подальшому впливає на кар'єрний ріст;

- підвищення кваліфікації: широкі можливості підвищити свою кваліфікацію вже наявної професії або одержати додаткові більш глибокі знання, без відриву від роботи;

- відсутність будь-яких обмежень: вікових, освітніх, професійних, територіальних;

- розширення можливостей здобуття культурологічної освіти для людей з особливими потребами.

Водночас у ході наукової розвідки було виокремлено й низку недоліків, з якими може спіткнутися суспільство під час здобуття культурологічної освіти на вітчизняних платформах:

- система навчання на платформах виключає індивідуальний підхід до слухача, у результаті чого слухачі навчаються самостійно, але не всім підходить даний формат;

- проблеми з мотивацією: відсутність покарання в оцінюванні за незавершеність навчання. Величезна кількість здобувачів залишає навчання через відсутність (недостатність) мотивації;

- надлишок та хаотичність навчальної інформації, проте, з даною проблемою, по мірі розвитку – відповідно й залученні більшої кількості спеціалістів, українські платформи активно борються та систематизують своє навчання відфільтровуючи лише найнеобхідніше, найконкретніше для одних, та найдетальніше для інших;

- проблема плагіату, академічної доброчесності, ідентифікації здобувача;

- якість системи оцінювання: при онлайн-навчанні виключаються практичні й лабораторні заняття, часто необхідні для закріплення теоретичного матеріалу;

- під час проведення дослідження було виявлено, що існують прогалини в оцінюванні, яке проводиться комп'ютером, як наслідок – проблема оцінювання наукових і творчих праць. Відсутній контроль над отриманими знаннями: слухачі, відповідаючи на тестові завдання або вирішуючи творчі питання, найчастіше користуються додатковими матеріалами, і онлайн-формат унеможливорює вираз власних думок;

- розробка масових відкритих онлайн-курсів потребує матеріальних витрат і кваліфікованих людських ресурсів, що є проблемою для системи вищої освіти України в умовах економічної кризи та військового стану, адже фінансування більшою мірою спрямоване на забезпечення Збройних Сил України;

- у вітчизняній системі освіти більшість викладачів не підготовлена до масового переходу на електронне навчання як професійно, так і морально;

- проблема визнання сертифікату успішного закінчення онлайн-курсу університетами і роботодавцями (Петренко 2020: 170).

Здійснений аналіз найбільш популярних вітчизняних платформ, які надають культурологічну освіту, уможливив низку висновків. Платформи масових відкритих онлайн-курсів в цілому є перспективними для системи освіти і можуть використовуватися в закладах вищої освіти України.

Найбільшим є попит у проєктів, за допомогою яких споживачі мають можливість швидко здобути нову кваліфікацію та оволодіти конкретними навичками, які згодом можна буде вдало конвертувати в дохід.

Культурологічна онлайн-освіта на вітчизняних платформах має специфічні особливості, низку переваг і недоліків, які необхідно враховувати при організації дистанційного навчання. У реаліях вітчизняної вищої освіти

масові відкриті онлайн-курси мають відіграти важливу роль у підвищенні академічного рівня викладачів, моніторингу ними світових тенденцій в освіті, їх інтеграції у міжнародне наукове співтовариство та розширенні міжнародних контактів (Кузьменко, Хорольський 2015: 59).

У майбутньому потребуватиме вирішення проблема ідентифікації слухачів та академічної доброчесності під час навчання онлайн. Найпоширенішими факторами реалізації академічної нечесності під час навчання онлайн є:

- неможливість живого безпосереднього спілкування викладача і студента.
- технічні можливості для здійснення шахрайства.
- брак механізмів моніторингу дій здобувача освіти під час навчання.
- неможливість нагляду за процесом виконання завдань студентами.
- постійний доступ здобувачів освіти до інтернет-джерел.
- доступ до інших, зовнішніх ресурсів у пошуках інформації (Гребенюк 2021).

Дані фактори не є проблематичними у випадку, коли онлайн-навчання проходить просвітницького характеру, проте, коли це сертифіковані курси, або програми по закінченню яких можна отримувати певні освітні ступені, ситуація зовсім інша.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у вирішенні складної та актуальної нині проблеми – навчити соціум розуміти специфічні моменти освіти на платформах, які надають культурологічну освіту. Важливим є також залучення більшої кількості охочих навчатися культурологічній освіті задля культурної цілісності українського народу, особливо, в умовах війни, а також знаходження шляхів фінансування культурного фронту України. Це можливо завдяки залученню іноземних спонсорів, участі в конференціях, змаганнях стартапів, перемогах грантів, створенню комфортних умов для митців та

професіоналів, які покинули свої домівки через окупацію певних територій України.

Основні фактори підвищення конкурентоспроможності українських освітніх онлайн-послуг:

- вдосконалення застосовуваних технологій на освітніх платформах;
- створення принципово нових видів освітніх послуг та диференціація існуючих (Юрченко 2023).

Розвиток культурного фронту, платформ, які надають культурологічну освіту онлайн, збільшить інтерес до даної сфери науки, що збільшить попит до неї у повсякденному житті, таким чином створить робочі місця для фахівців даної сфери. Отримана послідовність дій відповідно покращить економічну ситуацію в країні та підтримає національну єдність, що особливо актуально в умовах війни.

2.2. ВІТЧИЗНЯНІ МООС-КУРСИ ПРО УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

Основна цінність практичної частини дослідження полягає в оцінці кількісної та якісної наявності курсів про українську культуру на вітчизняних освітніх платформах, а також їх актуальність у соціумі XXI століття.

Під час аналізу українських вітчизняних платформ, які надають культурологічну освіту, таких як: Університет онлайн, Prometheus, EdEra, ВУМ online, Освітній Хаб міста Києва, Skvot, WiseCow, Культурний проект, УКУ, Ukrainian Institute, – було виявлено, що кожна з них більшою мірою вивчає саме українську культуру, а не будь-яку іншу. Чинниками, які на це впливають, слугує в першу чергу патріотизм виробника. Адже у цьому й полягає основна задача вітчизняного виробника – створення власного, національного продукту, який буде приносити користь своєму основному

споживачеві – жителю України. Також важливим чинником слугує ситуація в країні та свідомий інтерес її жителів до вивчення власної культури, який посилюється після повномасштабного вторгнення російських військ у 2014 р. на територію України. Відбулося усвідомлення того, що культурний розвиток суспільства, окремих його представників є однією із основних складових духовної цілісності та сили країни.

Український продукт популяризується, асоціюється з силою та незламністю, тому проходження онлайн-курсів по темі культурологія на вітчизняних платформах актуальне як ніколи.

Варто детально проаналізувати певні варіанти курсів про українську культуру задля чіткого розуміння їх актуальності, доступності, якості та конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Першим об'єктом дослідження слугуватиме безкоштовний онлайн-курс на платформі Prometheus «Культура та політика України: багатозначність (взаємо)зв'язків», який розробила Школа політичної аналітики спільно з Українським культурним фондом. Даний курс підходить індивідам, які хочуть зануритися у справжній «гуманітарно-суспільствознавчий» простір країни.

В Україні тема (взаємо)впливів між політикою та культурою недостатньо досліджена, тому вони започаткували міждисциплінарний напрям освітніх програм і досліджень про «стосунки» цих двох сфер. На даному курсі не лише розглядаються питання зв'язків політики з культурою та мистецтвом, а й проблематизується ця тема, нашоухуючи слухачів на роздуми про те, як політичні процеси можуть формувати порядок денний культурного життя і, водночас, чому політика та ідеології неможливі без втілення мистецьких засобів. Викладачами даного курсу є кандидати політичних, філософських, соціологічних наук, культурологи, вчені Києво-Могилянської Академії і колишній заступник Міністра закордонних справ України, який на власному прикладі розповідає про теперішню ситуацію України.

Отже, цей курс про українську культуру є унікальним, оскільки пропонує інноваційний погляд на проблеми, що стосуються кожного громадянина, який живе в українському досить заполітизованому суспільстві, проте не усвідомлює усієї важливості впливу політики на інші частини культури, що робить його гостро актуальним, враховуючи політичну та культурну ситуацію в Україні станом на 2023 р.

Платформа Prometheus пропонує багато інших актуальних курсів про українську культуру, як, наприклад, «Qırım – Крим це ми». У цьому курсі також важливою є політична складова, особливо значуща з тих пір, як Кримський півострів окупували. У даному курсі чітко описується історія та культурна приналежність даних територій, ретельно вивчається унікальна культура кримських татар, які становлять частину українського суспільства й етносу та є автохтонним населенням півострову.

Наступний курс про українську культуру на вітчизняних платформах, який варто ідентифікувати, це – «Мовити: онлайн-курс про те, як залюбитись в українську» від EdEra. Безкоштовний курс із п'яти модулів з додатками, практичними завданнями, тестуваннями та чат-спільнота однодумців. Даний курс це синтез філології та культурології, викладачами якого є вчитель української мови та літератури А. Пройдаков (переможець премії Global Teacher Prize Ukraine 2021) та О. Кухарук кандидатка психологічних наук, наукова співробітниця Інститут соціальної та політичної психології. Даний курс допомагає пізнати українську мову такою, якою вона є, – із суржилом, афоризмами, варіативною вимовою, діалектизмами та навіть лайкою. Курс створили адаптивним під кожного бажаючого, незалежно від рівня знань.

Під час дослідження платформи EdEra було виявлено узагальнені історичні та культурологічні курси про Україну для іноземців. Вони розроблені у співпраці з зарубіжною платформою UdeMy, яка надає освітні послуги. Дані курси проводяться англійською мовою, а рейтингова оцінка наближена до

максимально високої. Отже, можна зробити висновок про те, що українська культура користується популярністю, а якісь викладу матеріалу не відстає від закордонних зразків. На нашу думку, важливим є також побічний ефект: англomовні курси про українську культуру популяризують нашу країну у світі, а в майбутньому цей чинник сприятиме розвитку туризму, що позитивно позначиться на економіці України.

Наступним об'єктом дослідження слугують курси про українську культуру від WiseCow. Такі курси, як: «Українська література в іменах», «100 років української історії за 100 хвилин», «100 років українського мистецтва за 100 хвилин» різняться від інших своєю короткою тривалістю та інтерактивністю. Дана платформа пропонує суспільству не академічну освіту, а загальний розвиток. Лекції користуються популярністю і серед школярів, і серед дорослих, які хочуть пригадати або ознайомитися детальніше з певними темами. Інфографіка, інтерактивні карти та колажі розвивають творче уявлення в українському дусі, що позитивно впливає на навчання та засвоєння інформації з психологічної точки зору.

Варто звернути увагу на пакет курсів з історії та культури України, який пропонує платформа «Культурний Проект». З даним пакетом послуг учасники курсу отримують доступ до 4-х багатолекційних курсів з історії України, історії української музики, літератури та кіно.

Українське минуле наповнене величезною кількістю цікавих та повчальних історій. І не меншою кількістю вигадок, які історики називають фейками. Історія закладає основу для нації та національної ідентичності. Фейки роблять цю основу хиткою, закладаючи невідповідні культурні коди. Неправдиві історії дають підстави уявляти Україну частиною іншого соціокультурного світу. На фейках та спотвореннях минулого вибудовується інформаційна війна та пропаганда. Оповідки про походження українців від трипільців, «зраду» Мазепи, «завжди російський» Крим вважаються

неприйнятими у пристойному високоосвіченому товаристві. На підставі історичних джерел, перевірених фактів, за допомогою логіки та критичного мислення спростовується цілий ряд невинуватених тверджень. Це допомагає глибше зрозуміти історію України. Відповіді на усі вищезгадані питання можна віднайти на курсі «Українські історичні фейки», який входить у даний пакет послуг.

Писемній українській літературі вже більше тисячоліття. Її коріння сягає часів Київської Русі. На курсі «Українська література за 1000 років» оглядаються знакові події та головні твори української літератури від її початків до сучасності.

Минуле української музики й досі викликає безліч питань, містить величезну кількість загадок, стереотипних уявлень, ідеологізованих поглядів та узагальнень. Змінити і спростувати ці питання покликаний курс «Українська музична історія». На додаток, у даному пакеті курсів також вивчається історія становлення національного кінематографа, яка допоможе краще зрозуміти індивіду себе і суспільство, в якому проживає. Адже кіно – один із найпотужніших інструментів творення власної та національної ідентичності.

Перші камені фундаменту українського кінематографа почали закладати ще наприкінці XIX століття. На курсі коротко оглядаються ключові події українського кінотворення, відслідковується формування індустрії та кінематографічних течій. Дані курси дають можливість дізнатися, як цензурувалися талановиті кіномитці та як відбувався процес поступового відновлення українського кіно після проголошення незалежності. Не оминається увагою і важлива тема: що буває, коли кіно не фінансується на державному рівні та як цю ситуацію можна змінити завдяки участі України у низці європейських кінофестивалів.

Важливо виокремити новаторський метод вивчення культури країни через такі дисципліни як кінематограф, музичне мистецтво, політика. Даний

інформаційний ресурс не є доступним для усіх, адже не безкоштовний, проте при купівлі пакету курсів, який буде доступний рік, покупець отримує знижку у розмірі 65%, що заохочуватиме до придбання саме систематичного та міждисциплінарного методу, який розвиває не тільки культурну, а й всебічну обізнаність. А в результаті чим більш освічене суспільство, тим прогресивніша країна.

Співпраця професіоналів Українського католицького університету зі Школою української мови та культури надала освітній курс для українців та іноземців «Eye-openers on Ukraine».

«Eye-openers on Ukraine» – це проєкт 2022 року, який має на меті поділитися публічними лекціями про Україну з точки зору війни, яка триває в країні. Під час цього курсу учасники дізнаються про історію становлення України як держави, її досягнення за останні 30 років, історію української мови, а також обговорюється участь України в Першій світовій війні, Другій світовій війні та російсько-українській війні, що триває станом на 2023 рік. Даний аспект слугує пізнавальним характером для іноземних студентів, який позитивно впливає на сприймання України та її місце у світі. На онлайн-курсі вивчаються українські революції: Помаранчева революція, Революція гідності. Акцент тут зроблено на темах, що стосуються сучасної ситуації в Україні. Викладачами курсу є професори Українського католицького університету, відомі історики, філологи, політологи та громадські діячі, які готові поділитися своїми знаннями про Україну. Вони пропонують комплексний огляд ланцюгів історичних подій, які призвели до недавньої агресії Російської Федерації проти України, а також діляться досвідом життя в країні під час війни. Даний курс вирізняється своїм хронологічним напрямком, тобто вивчається теперішнє і найближче, проте на основі минулого.

Наступним об'єктом дослідження та способом вивчення української культури є онлайн-курс від Українського Інституту. У співпраці з проєктом

«Їzhakultura» він презентує сучасну, різноманітну та відкриту світові українську кухню в онлайн-курсі та ілюстрованій книзі «УКРАЇНА. Їжа та історія». Видання має на меті представити українську кухню як частину нематеріальної культурної спадщини України. Їжа допомагає людям різних культур знайти спільну мову. Українська кухня вже завоювала шанувальників у всьому світі. Через їжу розглядаються кухні різних регіонів країни, їх культурне розмаїття.

Гастрономічна культура України – неповторне явище зі своєю історією. Вона поєднує в собі традиції, натуральні продукти та регіональні особливості. У той же час її кулінарні практики є динамічними. Вони різняться залежно від регіону, пори року, сімейних традицій або рівня розвитку ресторанної культури. Україні є що запропонувати світові. Наша країна нерідко має спільні кулінарні традиції зі своїми сусідами, країнами Центральної та Східної Європи, але є й те, що формує неповторний образ української кухні.

Онлайн-курс «УКРАЇНА. Food & History» розповідає про минуле та сьогодення української кухні. Він містить рецепти страв, які може приготувати кожен, із місцевих продуктів, які разом представляють культурне розмаїття та багату спадщину України. Під час проходження курсу учасники дізнаються про кулінарні традиції України, які збереглися й донині, про техніку приготування та способи збереження продуктів. Особливу увагу автори приділяють тому, як подають українські національні страви під час дипломатичного прийому чи сімейної вечері, оскільки сервірування столу та оформлення також створюють атмосферу заходу та відчуття гостей. Шеф-кухарі з різних регіонів України підготували набір різноманітних рецептів, які представляють яскраву українську кухню. Рецепти не тільки відображають українську гастрономічну культуру, але й спеціально розроблені шеф-кухарями, щоб відтворити їхній смак, зовнішній вигляд і структуру відповідно до найкращих сучасних кулінарних технологій, з акцентом на натуральні продукти.

Мета видання – змінити уявлення про українську кухню від стереотипного переліку страв до погляду на українську кухню як на поєднання цінних кулінарних технологій та якості продуктів, а також вивчення культури через національну кухню, та навпаки, вивчення страв, зважаючи на культуру певної території: адже побутова культура характеризується, серед іншого, також і тим, що і в який спосіб тут споживають, і саме традиційні страви відображають стиль життя, віру, яку сповідають люди та свята, які вони святкують.

Ще один курс вартий детального вивчення. Він презентує українську культуру через соціологію та психологію, вивчає соціум на ментальному рівні. Це онлайн-курс від Українського інституту у співпраці з UdeMy «Українська культура: розуміння країни та її людей». У цьому короткому курсі десять науковців різних спеціалізацій представляють десять тем, що охоплюють важливі аспекти української культури.

Розуміння сучасних подій потребує знання культурних і соціальних основ сучасного українського суспільства. Українська нація формувалася століттями. Кожна лекція присвячена певній тематиці, відео у сумі дають інформацію про минулі події, зокрема зовнішнє політичне та культурне панування імперських держав, які сформували українське суспільство.

Окрім відеолекцій, курс надає слухачам оригінальні джерела – літературу, тексти, посилання на відео та онлайн-ресурси, які торкаються низки питань української культури. Кожен із них дасть збалансоване та детальне знання української культури, ідентичності та суспільства.

Учасник курсу від української платформи дізнається під час навчання таку інформацію, як: коріння української мови, її зв'язки з іншими слов'янськими мовами, основні цінності українців і як вони визначали суспільство, вплив візантійської традиції та католицького світу на релігійні практики України, роль української жінки в минулому та сьогоденні країни, як

різні цивілізації, нації та етноси формували український культурний простір, у чому корені міфу про українців як «націю сільських жителів» та яким був взаємозв'язок міста та села в українській культурі, українські кулінарні практики та те, як травматичні історичні події сформували культуру харчування України, культурне відродження 1920-1930-х років і найвидатніший художник авангарду, як російська війна вплинула на українську культуру, найвідоміший прояв української культури на світовій арені.

Отже, курс вартий уваги для тих, хто хоче вивчати країну за допомогою людей, менталітету, а не тільки через історичні дати.

Лише після ретельного аналізу та відбору найактуальніших онлайн-курсів про українську культуру на українських платформах можна оцінити загальну ситуацію й актуальність даної сфери та тематики вивчення у суспільстві. Результат оптимістичний, адже нема жодної платформи, котра не пропонувала би учаснику вивчати українську культуру. Кожна з пропозицій вирізняється на ринку послуг – адже культуру можна вивчати через різні підходи.

Більшість онлайн-курсів пропонують навчатися культурології України через історичну призму, вивчаючи хронологію тих чи інших подій, це стосується і сфери політики, війни, сфери мистецтва тощо. Даний аспект сприяє ще більшій доступності вивчення – адже по послуги можуть звертатися спеціалісти різних фахів.

Нині здобуття онлайн-освіти у культурологічній сфері в Україні є на високо розвиненому рівні, проте дана сфера продовжує удосконалюватися та дигіталізуватися для отримання ще кращих результатів.

Філософ С. Кримський стверджує, що освіта «входить до визначення самого поняття нації. Не тільки територія, мова, економіка, але й спосіб трансляції культури. Освіта – це одна з ознак нації, яка створює єдине культурне поле» (Кримський). Тобто освітня ситуація в країні на даний момент, а зважаючи на тенденції – онлайн-освіта, відповідно формує і культуру в цілому.

За оцінкою соціологічних досліджень було з'ясовано, що 69% українців почали більше цікавитись історією власної країни станом на 2023 р. (Кабацій 2023). Результат втішний, оскільки свідчить про високу зацікавленість соціуму культурологічними питаннями, і можна сподіватися, що це сприятиме подальшому розвитку онлайн-курсів відповідного спрямування. У ході дослідження також було виявлено, що існує прогалина у реалізації даних бажань, на думку суспільства. Платформи існують, працюють цілодобово, пропонують освіту і безкоштовну, і сертифіковану, проте недостатній рівень поширення інформації та недостатньо дигіталізоване населення працюють як негативні чинники. Отже, наступним кроком у розвитку освітніх онлайн-платформ буде популяризація та реклама їх на державному рівні.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Українська культурологічна освіта онлайн-формату зараз знаходиться на достатньо високому рівні, про що свідчить велика кількість вітчизняних інтернет-платформ з відповідним контентом. Найефективнішим шляхом вивчення культурології в соціумі XXI століття є онлайн-курси (МООС) на освітніх платформах, серед яких багато вітчизняних та конкурентоспроможних: Університет онлайн, Prometheus, EdEra, ВУМ online, Освітній Хаб міста Києва, Skvot, WiseCow, Культурний проект, УКУ, Ukrainian Institute.

Кожна із перелічених платформ надає доступ до різних онлайн-курсів та за різних умов. Вони можуть різнитися тривалістю, методом оцінювання знань, способами викладу матеріалу, популярністю серед різних вікових категорій та багатьма іншими чинниками.

Під час аналізу українських вітчизняних платформ, які надають культурологічну освіту, було виявлено, що кожна з них більшою мірою вивчає саме українську культуру. Чинниками, які на це впливають, слугує в першу чергу патріотизм виробника, що цілком очікувано в умовах війни, та зростаюча популярність України у світі.

Варіативний ряд шляхів вивчення української культури онлайн станом на 2023 р. досить широкий, адже більшість курсів використовує міждисциплінарний підхід до навчання. Наприклад, платформа Prometheus та її курси «Культура та політика України: багатозначність (взаємо)зв'язків», «Qigim – Крим це ми» знайомлять з культурою України культурі крізь призму політології, а «Мовити: онлайн-курс про те, як залюбитись в українську» від EdEra є синтезом філології і культурології. Онлайн-курси від платформи WiseCow, а саме: «Українська література в іменах», «100 років української історії за 100 хвилин», «100 років українського мистецтва за 100 хвилин», «Українські історичні фейки» є короткотривалими курсами, які дозволяють

вивчати українську культуру через історичні факти, твори мистецтва та спростовування фейків. Платформа «Культурний проект» дає можливість вивчати культурологію завдяки творінням музичного мистецтва України на курсі «Українська музична історія». Ще одним прикладом міждисциплінарного та нестандартного підходу до вивчення культури є онлайн-курс від Ukrainian Institute «УКРАЇНА. Їжа та історія», яка позиціонує культуру певного регіону та народу крізь страви та свята.

Здебільшого курси з вивчення культурології на українських платформах безкоштовні, окрім платформ Skvot, УКУ та Культурний проект, і абсолютно кожен розглянутий нами курс в дослідженні по успішному закінченні сертифікує учасника. Найбільшим є попит у проєктів, за допомогою яких споживачі мають можливість швидко здобути нову кваліфікацію та оволодіти конкретними навичками, які згодом можна буде вдало конвертувати в дохід.

Вартими уваги є платформи, які дають змогу навчатися українській культурі іноземцям: адже доступні англійською мовою, а саме курси від EdEra, Skvot, УКУ та Ukrainian Institute. Дані платформи популяризують українську культуру на міжнародній арені.

Отже, можна фіксувати позитивні риси розвитку української культурологічної освіти, попит на яку є, так як за оцінкою соціологічних досліджень було з'ясовано, що 69% українців почали більше цікавитись історією власної країни станом на 2023 р., але вона потребує державного фінансування. Майбутнє цієї сфери буде частково залежати і від іноземних співпраць, тому має розширюватися кількість курсів іноземними мовами (насамперед англійською), що сприятиме зростанню популяризації нашої країни та її культури у світі.

Розділ 3. ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ОСВІТА

3.1 АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ ПЛАТФОРМ, ЯКІ НАВЧАЮТЬ КУЛЬТУРОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Метою дослідження зарубіжних платформ, які пропонують культурологічну освіту є порівняльний аналіз рівня розвитку української та закордонної культурологічної онлайн-освіти. Всесвітньовідомі платформи, які надають освітні послуги онлайн – це корпорації зі штабом у тисячі працівників та постійним фінансуванням.

Найвідоміші закордонні платформи, що пропонують вивчення культурології: Coursera, Udemy, EdX, FutureLearn та незліченна кількість онлайн-курсів від провідних університетів світу – таких, як Гарвардський, Каліфорнійський, Стенфордський, Гонконгський та багато інших.

Світ у 2023 році – це незліченна кількість культур. Відповідно, кожен освітній заклад світового рівню – мультикультурний та вивчає не тільки культуру власної країни, залежно від розміщення на мапі, а й культуру провідних країн світу теперішнього та минулого часу. Під час дослідження було виявлено, що даний аспект може слугувати і проблематикою та якорем у розвитку культурологічної освіти.

У демократичному світі у кожної країни, кожного покоління існують свої відмінності та інтереси, таким чином станом на 2023 рік, культура рівноправ'я меншин, етносів тощо витісняє історичну класичну культурологію. Менша кількість зусиль докладається для вивчення історії, археології, вирішення найпотаємніших загадок людства через орієнтацію на соціально-культурні питання суспільства, проте, дані відхилення слугують також розвитком іншим віткам культурології, створюючи синергію культури минулого і теперішнього, дана сфера науки виходить на новий рівень (Tlili 2021).

Рушійною силою сучасного інноваційного та мобільного суспільства є злагодженість і продуктивність міжнародного та багатонаціонального співіснування. Світова спільнота прагне досягти балансу в суспільстві й апелює до прояву толерантності та поваги до інших мов та культур, релігій та звичаїв, уміння знаходити спільну мову та налагоджувати ефективний діалог не лише на урядовому чи бізнесовому рівні, а й на рівні побутового повсякденного спілкування. Саме тому не зменшується, а навпаки, – зростає актуальність теми успішної та комфортної адаптації особистості до іншомовного соціокультурного середовища. Оскільки кожна особистість є унікальною та неповторною своєю поведінкою, відчуттями, сприйняттям дійсності та реакцією на певні життєві ситуації, такими ж унікальними є форма, спосіб, швидкість та успішність її адаптації до іншомовного соціокультурного середовища (Тарасюк 2011). Актуальність даних питань провокує й актуальність вивчення культурології певних країн на онлайн-платформах.

К. Оберг стверджує, що кожна культура має безліч символів соціального оточення – і вербальних, і невербальних (жестів, міміки) способів спілкування, за допомогою котрих ми орієнтуємося та діємо в певних ситуаціях у житті, і що наш духовний світ залежить від цих сигналів, багато з яких ми навіть не усвідомлюємо. У той момент коли ця невидима нам сторона стає незнайомою і неадекватною в умовах нової культури, людина потрапляє у стресове для неї середовище, іншими ж словами – отримує культурний шок (Болдт 1978). Задля уникнення даного шоку необхідним є ознайомлення з різними культурами, що також підвищує цінність культурологічних онлайн-курсів.

У ході нашого дослідження ми проаналізували, які саме найпопулярніші закордонні платформи пропонують культурологічні знання. Оскільки кількісний коефіцієнт культурологічних курсів на них суттєво відрізняється від

результатів аналізу українських платформ, загального дослідження платформи буде недостатньо для визначення ключових рис та методів викладання, а особливо, – відмінностей з вітчизняними практиками, тому доцільним буде аналіз і конкретних культурологічних онлайн-курсів, які вони пропонують.

Першим об'єктом дослідження є платформа Coursera, яка була заснована Д. Коллер та Е.Нг у 2012 році. Метою платформи було надання учням у всьому світі навчального досвіду, який змінює життя. Це глобальна платформа для онлайн-навчання та розвитку кар'єри, яка пропонує будь-кому, будь-де доступ до онлайн-курсів і здобування освітніх ступенів провідних університетів і компаній. Coursera отримала сертифікат B-Corp у лютому 2021 року, що означає – компанія несе юридичний обов'язок не лише перед своїми акціонерами, а й справляє позитивний вплив на суспільство загалом, оскільки докладає зусилля, щоб зменшити перешкоди для отримання освіти світового рівня для всіх. За статистикою офіційного сайту платформи 113 мільйонів учнів і понад 7000 кампусів, компаній і урядів співпрацювали з Coursera, щоб отримати доступ до навчання світового рівня (Платформа Coursera).

«Управління успішними мистецькими та культурними організаціями» – онлайн-курс, який відображає тематику більшості курсів, які пропонує платформа Coursera у сфері культурології (The Cycle: Management of Successful Arts and Cultural Organizations). Вивчаються аспекти в реалізації успішної мистецької та культурної організації під керівництвом голови Інституту Д. Майкла, М. Кайзера та президента Б. Ігана. Учасники курсу ознайомлюються із теорією управління та головними методами створення успішних культурних організацій. Навчання проходить у співпраці із вісімдесятьма провідними спеціалістами та менеджерами культурних угруповань. Сертифікати, видані по закінченню курсів на даній платформі глибоко цінуються при наявності їх у резюме чи на профілі в LinkedIn, адже видаються не усім учасникам, а тільки тим хто показував найкращі результати у навчанні.

Отже, культурологічна освіта на платформі Coursera спрямована на поглиблення знань та практичне застосування їх. На українських платформах курсів такого практичного спрямування недостатньо, отже, це той фактор, якому варто вчитися вітчизняним практикам.

Наступна закордонна платформа, яка потребує характеристики, – Udemу (Платформа Udemу). Udemу є онлайн-платформою для навчання, яку заснували в травні 2010 року Е. Балі, Г. Біяні та О. Чаглар, проте розробка платформи тривала ще з 2007 р.

Станом на червень 2023 року, як свідчить офіційний сайт Udemу, на платформі навчається 64 мільйонів учнів, існує понад 210 000 курсів і понад 75 000 інструкторів, які викладають курси майже 75 мовами, з понад 870 мільйонами записаних уроків. Це одна з перших освітніх онлайн-платформ у світі. Варто зазначити, що перша українська платформа, яка надавала освітні послуги онлайн, почала своє існування в 2014 р., а активної реалізації набула в 2016 р., тобто між вітчизняними і українськими платформи існує десятирічна прогалина в розвитку.

Отже, досвід та час проведений на ринку освітніх платформ дозволив Udemу зібрати найбільшу кількість онлайн-курсів. Найбільша кількість відповідно забезпечує найбільше різноманіття тем, які можна вивчати, як от дослідження мистецтва через культурну антропологію, дослідження гендеру через культурну антропологію, вивчення міфології, витоки війни у В'єтнамі, історія таємних товариств та багато інших.

Об'єктом детального аналізу буде онлайн-курс, який користується популярністю на платформі «Розуміння різних культур та їх норм» (Understanding Different Cultural Norms).

Цей курс створений для того, щоб надати освітянам розуміння та розвинути емпатію до інших культурних норм, покращити стосунки із зовнішнім світом, різноманітними культурами. Студенти тут вчать визначати

ключові концепції і сфери дослідження культурології та розуміти, чому вивчення культури є життєво необхідним. Вони вивчають історичний контекст та починають розуміти важливість стосунків і взаємодії у групах людей і суспільствах, глобалізацію та торгівлю, інститути, які виникли в сучасному суспільстві та які у них норми. Курс певною мірою вивчає і соціальну антропологію.

Курси на платформі Udeyу у сфері культурології підійдуть тим, хто хоче краще розуміти відносини в суспільстві, критерії їх гармонії, маркери соціального порядку та контролю, експатам, які планують мігрувати за кордон і хочуть мінімізувати культурний шок і вступити в позитивне спілкування з місцевими жителями, дізнавшись про іноземну культуру перед поїздкою за кордон.

Udeyу вирізняється на даному ринку послуг великою кількістю та різноманітністю онлайн-курсів, які породжують ще більше інтеграцій різних наук із культурологією.

Наступною у нашому дослідженні буде розглядатися платформа edX. Данні, взяті на офіційному сайті, свідчать, що це платформа онлайн-навчання від провідної світової компанії цифрової освіти 2U, Inc. edX було засновано Гарвардом і Массачусетським технологічним інститутом як експеримент, щоб зробити найкращу у світі освіту доступною для всіх. Сьогодні, будучи частиною 2U, edX об'єднує понад 78 мільйонів людей у всьому світі за допомогою онлайн-навчання, яке забезпечує реальний професійний прогрес майже в усіх сферах кар'єри. Разом з університетами та організаціями, які займають передові позиції у своїх галузях, edX пропонує тисячі професійних програм, розроблених, щоб дати кожному амбітному учневі шлях до успіху (Платформа edX).

Платформа EdX популяризує навчання протягом усього життя, даючи змогу навчатися абсолютно усім охочим. Великою мотивацією для

проходження курсів є отримання сертифіката по успішному їх завершенню. Ці сертифікати, з підписами викладачів Гарварду чи MIT, можуть стати привабливим рядочком у резюме.

Предметом ретельного дослідження слугує онлайн-курс на платформі EdX від Лондонської школи економіки та політичних наук «Міжкультурні комунікації на робочому місці» (LSE: Intercultural Communications in the Workplace). Протягом цього комплексного курсу учасники заглиблюються в тонкощі міжкультурної взаємодії, досліджуючи, як культурні відмінності впливають на стратегії переговорів, стилі спілкування та побудову стосунків.

Даний курс навчає так званим soft skills. Термін «soft skills» найчастіше при перекладі визначають як «м'які» навички (компетенції), проте зустрічаються й інші переклади, наприклад, людські або уніфіковані. «Soft skills» – соціологічний термін, який відноситься до емоційного інтелекту людини, свого роду перелік особистих характеристик, які так чи інакше пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. Це навички, прояв яких достатньо важко виявляти, безпосередньо визначати, перевіряти, наочно демонструвати. До цієї групи належать індивідуальні, комунікативні та управлінські навички. Поняття «soft skills» пов'язане з тим, яким чином люди взаємодіють між собою, тобто «м'які» навички рівною мірою необхідні як для повсякденного життя, так і для роботи. За даними досліджень, професійну успішність визначають саме «soft skills». Для кар'єрного зростання потрібно починати їх застосовувати з самого нижчого рівня (Коваль 2015).

Отже, актуальність даного онлайн-курсу є безумовно високою у сучасному світі, а особливо у контексті культури безперервного навчання. Доступ до нього є і безкоштовним, і платним. Відмінність полягає у сертифікації по закінченню, даний аспект доступний лише для тих, хто придбав платну версію курсу.

Певна кількість навчальних закладів України співпрацює з даною платформою, що дає змогу студентам навчатися безкоштовно та без перешкод, а з 2022 року, у зв'язку з військовим станом у країні, дана допомога масштабується та можливості збільшуються.

Отже, онлайн-навчання на платформі edX буде актуальним для тих, хто хоче удосконалити свої soft skills, а це означає, що онлайн-курси переважно спрямовані на вивчення культурології за допомогою міждисциплінарного підходу, а здебільшого саме соціокультурного.

Наступним предметом дослідження є платформа Quizlet. Quizlet – це багатонаціональна американська компанія, яка надає освітні послуги в онлайн-середовищі. Вона була заснована в жовтні 2005 року Е. Сазерлендом, і сам засновник на той час був 15-річним учнем. Проте запрацювала платформа у 2007 році (Платформа Quizlet).

Основні продукти Quizlet включають цифрові флеш-картки, ігри на відповідність, практичні електронні оцінювання та вікторини в реальному часі. Тобто це платформа, яка надає освіту у інтерактивній формі. Геймифіковане навчання підходить людям будь-якого віку та будь-якого рівня підготовки. Навчання проводиться у вигляді навчальних модулів, які базуються на певних термінах, які містять широке пояснення, таким чином вивчається повністю весь матеріал заданої користувачем теми. Онлайн-курс у сфері культурології «Вчення про прекрасне: Культурологія, Етика, Семантика» дає змогу опанувати форму суспільної свідомості, яка виробляє загальний цілісний погляд на світ і місце людини в ньому, досліджує відношення мислення до буття, практичне, пізнавальне, ціннісне, етичне та естетичне відношення людини до світу. Ставлення людини до світу, її спосіб сприйняття, осмислення й оцінки навколишньої дійсності і самої себе як конкретно-історичного суб'єкта пізнання і практики.

Платформа навчає культурологічній освіті за допомогою геймифікованого підходу. Слід зазначити, що на вітчизняному ринку поки що нема аналогів цієї платформи, що є поштовхом до подальшого розвитку онлайн-освіти у такій інтерактивній формі навчання.

FutureLearn – британська платформа соціальної освіти з 18 мільйонами слухачів і тисячами онлайн-курсів, розроблених провідними міжнародними університетами світу (Платформа FutureLearn). FutureLearn прагне сприяти міжнародній співпраці в рамках Ініціативи побратимства (Twinning initiative) університетів Великобританії та України.

Безкоштовний доступ для українських студентів означає, що вони мають змогу отримати усі переваги платної підписки. Переваги включають швидке вивчення матеріалів курсу, якщо це потрібно, а також доступ до іспитів і цифровий сертифікат досягнень після успішного завершення курсу. У сертифікаті зазначаються результати навчання, результати тестування, навчальний заклад та прізвище викладача.

Оскільки платформа спеціалізується на онлайн-освіті у сфері суміжної науки, різноманіття курсів культурологічного спрямування на ній достатньо велике. Предметом аналізу є курс від University of Leeds – «Вступ до міжкультурних досліджень: брендинг культури». Ключові питання, яким приділяється увага на цьому курсі: брендинг та ідентичність – як компанії можуть адаптувати продукти, щоб успішно представити їх на нових ринках; брендинг нації – як країни намагаються себе представити та рекламувати; рух продуктів – як глобалізовані продукти сприймаються в різних контекстах; локалізація продуктів – причини, чому компанії адаптують продукти для аудиторії в різних місцевих середовищах; м'яка сила – як країни просувають те, що вони вважають своїми культурними цінностями, іншим націям; культурний імперіалізм – ступінь, до якого глобальний маркетинг і продаж продуктів можна розглядати як спробу нав'язати цінності нації-виробника.

Стратегічна розробка власного бренду є чи не найважливішою складовою досягнення успіху у будь-якій сфері, тому ефектного та ефективного представлення країни на світовій арені без даного аспекту не може існувати.

Варто зазначити, що FutureLearn сприяє вивченню гостро актуальних питань станом на 2023 р., які підіймаються не на всіх платформах, які надають онлайн-освіту. Підходом до вивчення культурології є міждисциплінарний, проте науки, які є учасниками даного підходу, такі як маркетинг, сучасні відгалуження соціології, філософія брендингу тощо, є більш новаторськими, аніж ті, які використовувалися на попередніх платформах.

Після виконання аналізу закордонних платформ, які пропонують культурологічну освіту, ми дійшли до висновку, що даний вид навчання доступний абсолютно усім. Рівень розвитку онлайн-навчання на зарубіжному ринку на високому рівні, а вітчизняним практикам є чому повчитися.

Основним підходом до вивчення культурології на закордонних платформах є міждисциплінарний. Відрізняються платформи все ж таки своїми тематичними спрямуваннями та крізь призму якої з наук проводиться навчання.

EdX та FutureLearn вивчають культурологію крізь соціологію, викладаючи най актуальніші теми станом на 2023 р., такі як застосовування та розвиток soft skills, а також стратегічні розробки культурних брендів. Coursera розвиває практичні навички тих, хто навчається на платформі за допомогою знань з менеджменту, Udemу застосовує історичний контекст у вивченні культурології, а Quizlet опирається на такі науки як філософія, також історія та багато інших.

Отже, рисами-відмінностями є гейміфіковане навчання, прикладом якого є Quizlet, провідні та новітні теми до вивчення, як от онлайн-курси від FutureLearn, масштаб та різноманіття тем першої навчальної платформи у світі Udemу, престижність навчання від Coursera та освіта, яка спрямована на покращення soft skills від edX.

3.2 ЗАКОРДОННІ МООС-КУРСИ ПРО УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

Для розуміння становища онлайн-освіти, яка вивчає українську культуру у соціумі ХХІ ст., необхідно провести дослідження її актуальності на закордонних платформах та зробити короткий огляд конкретних курсів задля розуміння відмінностей вивчення даної тематики на вітчизняних та закордонних платформах. Онлайн-курси про українську культуру наявні і на згаданих вище найпопулярніших закордонних платформах, і на менш відомих. Вони користуються популярністю за кордоном, яка зросла з часу початку повномасштабного вторгнення, коли Україна привернула увагу цілого світу. Питання цілісності України на всіх шпальтах газет та новинах світу, що й підігріває інтерес до розуміння та вивчення, що ж це культура та хто ці люди, які так відчайдушно борються за свою незалежність.

Поява курсу від Т. Снайдера професора Єльського університету доводить актуальність вивчення української культури на світовому рівні як ніщо інше. Курс «Створення сучасної України» на платформі Yale Online є важливим предметом нашої дослідницької розвідки (Платформа Yale Online). Україна в цьому курсі постає раннім прикладом європейського державотворення та раннім прикладом антиколоніального повстання. Спершу професор викладав даний курс в університеті, а згодом, враховуючи його цінність та актуальність, оприлюднив онлайн-уроки, які є доступними абсолютно кожному охочому. Даний курс – це набір відео-лекцій, проведених, звісно, англійською мовою, тривалість курсу сягає семи тижнів, доступ безкоштовний. Утім, існує вже переклад українською мовою.

Питання, які вивчаються на даному курсі – це Стародавня історія та географія, Середньовіччя та ранній Новий час, проте основне зосередження вмісту курсу є саме на дев'ятнадцятому та двадцятому століттях та завершується поточною війною. Досліджується сучасна національна політика

країни. Курс містить в собі й інформацію про Російську та Австрійську імперії, єврейське та польське міське товариство, романтизм і сучасний націоналізм, більшовицьку революцію та її українські відповідники, радянську модернізація і терор, Нацистську окупацію, Голокост, етнічні чистки. Отже, відбувається вивчення української культури у історичному та політичному контексті. Головна увага охочих вивчати українську культуру зосереджена спершу на даному курсі (оскільки він був широко рекламований, у т. ч. через соцмережі), проте є багато альтернативних варіантів. Про високу популярність даного курсу свідчить його присутність у всіх рекомендаційних статтях та запитах в пошуковій системі, а багато платформ, співпрацюючи одна з одною, поширюють цей курс між собою.

Вартим аналізу є курс від UdeMy «Магія української літератури: Казки та фольклор». Вивчення культурної спадщини України крізь літературу виховує повагу до її культури, досліджуючи історичні та культурні контексти української поезії та казок. У цьому онлайн-курсі розглядається творчість видатних діячів української літератури: Тараса Шевченка, Ліни Костенко та Лесі Українки. Тут розкриваються приховані значення рядків, привертається увага до яскравих образів і позачасових тем, вплетених в їхні поетичні шедеври, які найпоетичніше відбивають код нації України. Завдяки їх творінням приходить краще розуміння історичних, соціальних та культурних контекстів, які сформували культуру країни. Також курс дає змогу глибоко зрозуміти силу слова у формуванні культурної спадщини.

Оскільки головною функцією фольклору є задоволення природної потреби людини у самовираженні й спілкуванні, а серед основних ознак фольклору є усна форма поширення і передача між людьми засобом комунікації (Семеног 2004: 31), фольклор як ніщо інше формує й культуру та навпаки. Отож курс «Магія української літератури: Казки та фольклор» є ідеальним прикладом інтердисциплінарного підходу до вивчення культурології.

Курс складається з восьми коротеньких лекцій, які в сумі тривають дві години, тобто він буде ідеальним варіантом корисного проведення часу та відпочинку водночас, що й популяризує його серед інших. Курс платний, по закінченню видається сертифікат.

Ще один курс від Udemu, який застосовує міждисциплінарний та креативний підхід до вивчення української культури, це «Вина України». Україна має давню історію виноробства, яка поки що є маловідомою у світі. Udemu вирішили довести, що про українські вина, історію українського виноробства та український винопростір сьогодні має знати кожен. В останнє десятиліття Україна перебуває на етапі відновлення свого виноробства та її багатого безперервне коріння.

Цей курс вивчає історію вина України та чинники, які передували появи виноробства, географію і клімат України, винний виноград України, культуру виноробних регіонів України, менталітет людей, які проживають на тих територіях, де розвивається виноробство. На курсі багато інформації про виняткові винні бренди України, де їх знайти і навіщо їх пробувати. Колоніст, Бейкуш, Шабо, Чизай – одні з них.

Сьогодні українські винороби формують нову культуру споживання та сприйняття вина, розвивають розуміння вина та вміння його цінувати, аналізувати історію формування виноробства та насолоджуватися ним. Даний курс підійде тим, кого цікавить звісно ж тема виноробства, технології особливості вин певного регіону та тим, хто хоче пізнати українську культуру у такий незвичний проте захоплюючий спосіб. Сомельє, кавісти, винні консультанти отримають користь від цілей цього курсу також. Платформа Udemu знову ж у свою чергу вирізняється широким спектром тем, які вона охоплює.

Як і більшість курсів від Udemu, даний також є платним та недовготривалим, проте основна його цінність полягає у креативному підході до

вивчення культури, якого не спостерігалось у вітчизняних практиків. До прикладу, іноземці, які захочуть вивчити виноробство нової для них країни, мимоволі дізнаються й більше про українську культуру в цілому, що позитивно вплине на популяризацію країни.

Добре відомим є той факт, що повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України спричинило величезний потік міграції жителів до країн Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та інших країн світу (О.Олійник & А.Олійник 2023: 215).

Дане явище посприяло попиту до вивчення української культури серед іноземців задля кращого розуміння ситуації у світі та налагодження зв'язків із новими сусідами. Увійшовши в ситуацію, платформа OpenLearn створила ознайомчий онлайн-курс «Знайомство з українською культурою» (Платформа OpenLearn). Цей безкоштовний онлайн-курс призначений для всіх, хто хоче дізнатися більше про Україну та її народ і хоче отримати перше уявлення про її багату культурну спадщину. Це також для учнів різних країн, які безпосередньо взаємодіють з українськими біженцями, щоб перші могли знайти та надати взаємопідтримку та пораду другим. Модераторами курсу є люди безпосередньо з України, вони надаватимуть підтримку учням під час курсу та забезпечуватимуть розуміння ключових моментів протягом курсу. Слухачі можуть спілкуватися разом на форумі курсу, де модератори відповідатимуть на будь-які запитання, пов'язані з культурою України.

Протягом усього курсу українська культура викладатиметься англійською мовою, а тривалість курсу розрахована на п'ять навчальних тижнів. На відміну від більшості курсів про українську культуру на іноземних платформах даний курс є безкоштовним та доступним усім охочим. Платформа популяризує його у власній стрічці новин адже розумітися, що таке Україна, що в ній особливого, є важливою ознакою людини освіченої у соціумі 2023 р..

Платформа World Relief також транслює дану ідею ознайомлення з українською культурою серед жителів Сполучених Штатів Америки (Платформа World Relief). «Путівник українською культурою» – онлайн-курс, який пропонує фундаментальне розуміння української історії та культури, включно з кращими практиками взаємодії з новими українськими друзями. Орієнтовний час на проходження курсу – 90 хвилин. Люди зі США та українці мають багато неймовірних подібностей, як стверджує World Relief. У той же час унікальні особистості та культурне походження створюють складні відмінності, які можуть бути як збагачуючими, так і непростими для розуміння. Цей онлайн-курс створений для того, щоб допомогти американцям краще зрозуміти ключові елементи культури українського друга та дати основу для побудови ефективних, благополучних стосунків. Курс є платним, проте зароблені кошти на даній платформі перераховуються на благодійний рахунок.

Підхід до вивчення української культури на даному онлайн-курсі – порівняльний, адже виклад матеріалу базується на суміжностях та відмінностях двох культур. Іншими словами під час навчання на даному курсі застосовується компаривістика, яка вибудовується на аналізі відмінностей.

University of Washington у співпраці з Coursera випустив ознайомчий курс «Україна історія, культура, айдентика» (Платформа Coursera). Курс складається з двох модулів.

Перший модуль – незалежна Україна: проголошення незалежності України, основні українські революції та опис цілей векторів зовнішньої політики України; Київська Русь у середньовіччі: опис походження України в Руській державі, історичне значення християнізації та обговорення походження руської культури; українські землі за раннього нового часу: особливості української Реформації, пояснення походження козацької спільноти та трактування шляхів її розвитку.

Другий модуль – Україна в довгому ХІХ столітті: порівняння українського національного відродження з подібними рухами в інших європейських країнах, пояснення ключових рис індустріалізації та українського національного руху; Україна у ХХ столітті: узагальнення повоєнного територіального устрою щодо українських земель, визначення особливостей Сталінського «великого перелому» 1929 року, аналіз розвитку політичного руху.

Цей курс безкоштовний, спирається на вивчення культури України крізь її історичні події, проводиться англійською мовою. Тривалість в сумі 5 годин, проте платформа пропонує розділити курс по певним лекціям, тому він триває 3 тижні. За позитивними відгуками іноземців, які пройшли даний курс, можна дійти висновку, що він користується популярністю, а українська культура вивчається і розповсюджується і поза межами власної країни.

Quizlet пропонує вивчати сучасну українську культуру у своїй інтерактивній формі. На курсі «Постаті України» пропонуються картки з матеріалом про певних постатей і певними визначеннями, методика заучування цих карток, тести та підбір карток по категоріям. Такі методи успішно впливають на запам'ятовуваність матеріалу. Ігрова форма навчання є ефективною для учасників абсолютно усіх вікових категорій для реалізації якої необхідні не тільки певні знання, а навички емоційно-оціночної діяльності. Така форма освіти називається ед'ютейментом, тобто навчанням через забаву, якій присвячено багато досліджень у сфері психології, соціології та педагогіки. Курс є доступним для усіх, по закінченню не сертифікується, адже дана платформа скорше містить корисно-розважальний контент, аніж навчальний.

Детальний аналіз закордонних платформ, які надають онлайн-курси та навчають українській культурі дає розуміння, що нею цікавляться закордоном. Для усіх охочих знайдеться підходящий курс, вони варіюються в залежності від

ціни, бувають й безкоштовні, залежно від теми та підходу до вивчення. Більшість розглянутих онлайн-курсів – преподавтика культури України.

Переважає знову ж таки міждисциплінарний підхід до вивчення української культури на закордонних платформах, крізь призму історії, проте існують й зовсім несподівані підходи до вивчення, як от курс від Udemu, який знайомить світ з культурою України через її вина.

Кількісний коефіцієнт курсів з культури українського народу очікувано набагато нижчий на закордонних платформах, аніж на вітчизняних, але те, що він тут наявний, і що цей контент збільшується, свідчить про зацікавленість нашою країною в усьому світі. Зрозуміло, що вивчення власної культури для кожної країни є першочерговим, а закордонної – другорядним, проте, на нашу думку, популяризації української культури можуть посприяти певні чинники. Наприклад, співпраця вітчизняних університетів та платформ із закордонними могла би бути ефективною. Цими питаннями вже займається вітчизняна платформа Ukrainian Institute, проте для кращого результату та виходу нашої культури на світовий рівень потрібна участь й інших українських платформ.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Сучасний світ є мультикультурним, а це означає, що зростає цікавість до вивчення різних культур. Кількість курсів із культурологічним контентом на закордонних платформах є незліченною. Рушійною силою сучасного інноваційного та мобільного суспільства є злагодженість і продуктивність міжнародного та багатонаціонального співіснування. У той момент, коли ми стикаємося з незнайомою нам культурою, ми відчуваємо культурний шок, після якого відбувається відторгнення чи прийняття іншої культури. Отже, для позитивного діалогу культур просто необхідні культурологічні знання, які і пропонуються різними онлайн-платформами.

Найвідоміші закордонні платформи, що пропонують вивчення культурологічного знання: Coursera, Udemu, EdX, Quizlet, FutureLearn та онлайн-курси від провідних університетів світу (Гарвардський, Каліфорнійський, Стенфордський, Гонконгський та багато інших). Рівень розвитку онлайн-курсів у сфері культурології на зарубіжному ринку є на високому рівні, і самі ці курси почали з'являтися набагато раніше, ніж у вітчизняній практиці.

Основним підходом до вивчення культурологічного контенту на закордонних платформах є міждисциплінарний. Різняться платформи своїми тематичними спрямуваннями та тим, крізь призму якої з наук проводиться навчання (соціологія, історія, етнографія тощо). Так, EdX та FutureLearn вивчають культурологію крізь соціологію, Coursera розвиває практичні навички тих, хто навчається на платформі за допомогою знань з менеджменту, Udemu застосовує історичний контекст у вивченні культурології, а Quizlet опирається на такі галузі знань, як філософія, історія та багато інших. Найчастіше культурологію інтегрують саме з такими науками як історія, соціологія, проте існують й зовсім несподівані поєднання, як курс від Udemu, який знайомить світ

з Україною через її культуру виноробства, а також курс від World Relief, який використовує порівняльний метод вивчення одної культури крізь іншу.

Особливостями закордонних платформ є геймифіковане навчання, характерним прикладом якого є Quizlet. Відмітимо також, що тут пропонуються гостроактуальні теми (проблеми) до вивчення, як, наприклад, онлайн-курси по створенню культурного бренду від FutureLearn. Зарубіжні платформи вирізняються також масштабом та різноманіттям тем першої навчальної платформи у світі Udeму, престижністю навчання від Coursera та освітою, яка спрямована на покращення soft skills від edX.

Поява курсу «Створення сучасної України» від Т. Снайдера на платформі Yale Online й великий попит на нього доводить актуальність вивчення української культури на світовому рівні. Аналіз закордонних платформ, які надають онлайн-курси та навчають українській культурі також дає розуміння, що нею цікавляться закордоном. Так, явище міграції українського населення через повномасштабне вторгнення в Україну посприяло популяризації вивчення української культури серед іноземців задля кращого розуміння ситуації у світі та налагодження зв'язків із новими сусідами. Увійшовши в ситуацію, платформа OpenLearn та World Relief створили онлайн-курси ознайомчого з культурою України характеру. Після аналізу курсів «Створення сучасної України» (Платформа Yale Online), «Магія української літератури: Казки та фольклор», «Вина України» (Платформа Udeму), «Україна історія, культура, айдентика» (Платформа Coursera), «Путівник українською культурою» (Платформа World Relief), «Знайомство з українською культурою» (Платформа OpenLearn) можна стверджувати, що тематика курсів, присвячених українській культурі на закордонних платформах, є широкою, і кожний, хто цікавиться Україною, може знайти тут щось для себе.

На відміну від вітчизняних курсів, більшість онлайн-курсів за кордоном є платними, і це майже завжди є обов'язковим для отримання сертифікації по закінченню.

Отже, вивчення закордонних практик надання культурологічної онлайн-освіти демонструє не лише зацікавленість світу Україною, але також показує шляхи вдосконалення власних МООС, позитивні приклади для наслідування та цікаві підходи.

ВИСНОВКИ

Культурологічна освіта допомагає людям краще розуміти світ, сприяє розвитку толерантності, творчості та діалогу культур у сучасному соціумі. Для того, щоби знання та навички індивіда залишалися актуальними та затребуваними у сучасному швидкоплинному світі, з'явилася концепція безперервної освіти, яка дозволяє йому перманентно розвиватися. Концепція безперервної освіти починає формуватися у 1970-х роках, але актуалізується вже у соціумі XXI століття.

У першому розділі магістерської роботи ми розглянули термінологічні та методологічні питання, пов'язані з нашою темою. Було з'ясовано, що найбільш уживаним є термін «безперервна освіта», хоча існує і низка взаємозамінних понять: «освіта протягом усього життя», «навчання для подальшого життя», «навчання протягом усього життя», «безперервне навчання», «перманентна освіта».

Серед дослідників, що займалися вивчення проблем безперервної освіти, варто назвати насамперед П. Ленгранда, С. Кудрявцеву, Л. Лук'янову, Л. Сігаєву, М. Ноулза. При цьому розгляд неперервної освіти як принципу найбільш ёмко, на нашу думку, представлений в роботах української педагогині Л. Лук'янової, яка стверджує, що навчання протягом усього життя є головною тенденцією у сфері освіти, яка спрямована на розвиток особистості та забезпечує соціальний прогрес у соціумі. М. Ноулз, у свою чергу, фіксує глибинний зв'язок між двома науками – андрагогікою та педагогікою, що поєднані між собою у різних аспектах.

Аналіз наукових джерел дав можливість класифікувати функції неперервної освіти за такими критеріями, як: інституційно-професійний, особистісний, полідіяльнісний, критерій визначення ролі в розвитку суспільного устрою та економіки, критерій дослідження педагогічного спрямування.

Основні способи реалізації концепції безперервної культурологічної освіти у соціумі XXI століття базуються на таких підходах: інтердисциплінарному, модульно-структурному, партнерському, кваліфікаційному, інноваційному, підходу по створенню спільнот і форумів, дистанційних дослідженнях. Дослідження доводять, що найефективнішим є інноваційний підхід, а саме навчання за допомогою медіаресурсів – спеціалізованих онлайн-курсів, платформ, вебінарів.

Для дослідження нашої теми ми використовували наступні методи: історичний, еволюційний, педагогічний, психологічний, культурологічний і соціологічний.

Другий та третій розділи представляють собою аналіз МООС з ціллю виявлення позитивних та негативних рис викладання культурологічної освіти у контексті розвитку безперервної освіти, а також визначення актуальності української культури на світовій арені.

Особливостями освітніх платформ для масових відкритих онлайн-курсів є, в першу чергу, різноманітність напрямків, мультимедійний зміст, що покращує якість засвоєння навчального матеріалу через використання слухових та зорових рецепторів учасників освітнього процесу, а також контроль доступу до ресурсів, що значно спрощує роботу викладача завдяки автоматичній реєстрації і перевірці завдань, формуванню електронних журналів тощо. Такі платформи забезпечують спрощення управління навчанням, можливість адміністративного моніторингу у відповідних документах тощо.

Платформи з онлайн-курсами, які пропонують культурологічний контент, являють собою сукупність структурованого уніфікованого матеріалу в межах єдиного освітнього середовища, доступ до якого надається не лише представникам єдиного закладу освіти, а й широким масам населення без перевірки вхідних параметрів знань.

У другому розділі магістерської роботи розглядалися виключно українські онлайн-платформи з культурологічним контентом. Теоретичні й практичні основи створення відкритих дистанційних курсів в Україні були розроблені В. Биковим, В. Олійником, О. Самойленком, Є. Смирново-Трибульською та ін.

Університет онлайн, Prometheus, EdEra, ВУМ online, Освітній Хаб міста Києва, Skvot, WiseCow, Культурний проект, УКУ, Ukrainian Institute – кожна із перелічених платформ надає доступ до різних онлайн-курсів та за різних умов. Вони можуть різнитися тривалістю, методом оцінювання знань, способами викладу матеріалу, популярністю серед різних вікових категорій та багатьма іншими чинниками.

Під час аналізу українських вітчизняних платформ, які надають освіту культурологічного спрямування, було виявлено, що кожна з них насамперед сфокусована на українській культурі. Чинниками, які на це впливають, слугує в першу чергу патріотизм виробника, що цілком очікувано в умовах війни, та зростаюча популярність України у світі. Варіативний ряд шляхів вивчення української культури онлайн станом на 2023 р. досить широкий, адже більшість курсів використовує міждисциплінарний підхід до навчання. Наприклад, платформа Prometheus та її курси «Культура та політика України: багатозначність (взаємо)зв'язків», «Qirim – Крим це ми» знайомлять з культурою України культурі крізь призму політології, а «Мовити: онлайн-курс про те, як залюбитись в українську» від EdEra є синтезом філології і культурології. Онлайн-курси від платформи WiseCow – «Українська література в іменах», «100 років української історії за 100 хвилин», «100 років українського мистецтва за 100 хвилин», «Українські історичні фейки» – є короткотривалими курсами, які дозволяють вивчати українську культуру через історичні факти, твори мистецтва та спростовування фейків. Платформа «Культурний проект» дає можливість ознайомитися з вітчизняним музичним

мистецтвом на курсі «Українська музична історія». Прикладом міждисциплінарного та нестандартного підходу до вивчення культури є онлайн-курс від Ukrainian Institute «УКРАЇНА. Їжа та історія», яка позиціонує культуру певного регіону та народу в цілому через страви і свята.

Здебільшого курси з вивчення культурології на українських платформах безкоштовні, окрім платформ Skvot, УКУ та Культурний проект, і абсолютно кожен розглянутий нами курс в дослідженні по успішному закінченні сертифікує учасника. Найбільшим є попит у проєктів, за допомогою яких споживачі мають можливість швидко здобути нову кваліфікацію та оволодіти конкретними навичками, які згодом можна буде вдало конвертувати в дохід.

Вартими уваги є платформи, які дають змогу вивчати українську культуру іноземцям (завдяки курсам англійською мовою): курси від EdEra, Skvot, УКУ та Ukrainian Institute. Ці платформи популяризують українську культуру на міжнародній арені.

Третій розділ магістерської дипломної роботи сфокусований на огляді закордонного досвіду у викладанні безперервної культурологічної освіти на онлайн-платформах. Найвідоміші закордонні платформи, що пропонують вивчення культурологічного контенту: Coursera, Udemy, EdX, Quizlet, FutureLearn та онлайн-курси від провідних університетів світу (Гарвардський, Каліфорнійський, Стенфордський, Гонконгський та ін.).

Основним підходом до вивчення культурології на закордонних платформах є міждисциплінарний. Різняться платформи своїми тематичними спрямуваннями та тим, крізь призму якої з наук проводиться навчання. Наприклад, EdX та FutureLearn вивчають культурологію крізь соціологію, Coursera розвиває практичні навички тих, хто навчається на платформі за допомогою знань з менеджменту, Udemy застосовує історичний контекст у вивченні культурології, а Quizlet спирається на такі галузі знань, як філософія,

історія та багато інших. Найчастіше культурологію інтегрують саме з такими науками, як історія, соціологія, проте існують і неочікувані поєднання, як, наприклад, курс від Udemu, який знайомить світ з Україною через її культуру виноробства, а також курс від World Relief, який використовує порівняльний метод вивчення однієї культури крізь іншу.

Характерними рисами закордонної безперервної культурологічної освіти є геймифіковане навчання, прикладом якого є Quizlet. Привертають увагу до себе також курси практичного спрямування, як, наприклад, онлайн-курси по створенню культурного бренду від FutureLearn або освіта, яка спрямована на покращення soft skills від edX.

Детальний аналіз закордонних платформ, які надають онлайн-курси та знайомлять з українською культурою, дає розуміння, що нею цікавляться за кордоном. Один з репрезентативних прикладів тут – дуже популярний курс «Створення сучасної України» від Т. Снайдера (платформа Yale Online). Явище міграції українського населення через повномасштабне вторгнення в Україну посприяло популяризації вивчення української культури серед іноземців задля кращого розуміння ситуації у світі та налагодження зв'язків із сусідами. Тоді на платформах OpenLearn та World Relief з'являються онлайн-курси ознайомчого з культурою України характеру. Аналіз таких курсів, як: «Створення сучасної України» (Платформа Yale Online), «Магія української літератури: Казки та фольклор», «Вина України» (Платформа Udemu), «Україна історія, культура, айдентика» (Платформа Coursera), «Путівник українською культурою» (Платформа World Relief), «Знайомство з українською культурою» (Платформа OpenLearn) дозволяє стверджувати, що Україна нині у фокусі уваги багатьох країн, і попит на курси, що знайомлять з її культурою, зростає в усьому світі.

На відміну від вітчизняних курсів, більшість онлайн-курсів на закордонних платформах є платними (особливо для отримання сертифікату по завершенню навчання).

Варто зазначити, що перша українська платформа, яка надавала освітні послуги онлайн, почала своє існування в 2014 р., а активної реалізації набула в 2016 р. За кордоном розробка такого типу навчання розпочалася ще у 2007, а вийшла у світ у 2010, тобто між вітчизняними і українськими платформами існує багаторічна прогалина в розвитку. Проте, зважаючи на проведений аналіз у магістерській роботі, можна стверджувати, що позитивні риси розвитку української безперервної культурологічної освіти є, а попит на неї у соціумі зростає, оскільки дані соціологічних досліджень дають можливість стверджувати, що станом на 2023 більше половини українців почали більше цікавитись історією власної країни. Майбутнє сфери безперервного культурологічного навчання Україні буде частково залежати і від співпраці з іноземцями, тому наступними кроками повинні бути співпраця з іноземними платформами, університетами, діячами та збільшення низки курсів, які проводитимуться іноземними мовами (насамперед англійською), що сприятиме насамперед зростанню популяризації нашої країни та її культури на світовій арені, а також розвитку туризму, що призведе до покращення економічного стану.

Отже, найактуальнішим підходом до впровадження безперервної культурологічної освіти у XXI столітті є навчання на онлайн-платформах. Вітчизняні і закордонні платформи, очевидно, мають певні відмінності, але кожна з них дає змогу здобувати безперервну освіту будь-кому, будь-де, а міждисциплінарний підхід до вивчення культурології створює широкий варіативний ряд тем.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Агамірзаєв, А., & Сеїдлі, Н. (2023). Маркетингова концепція сучасних бібліотек (джерела маркетингової діяльності бібліотек). *Grani*, 26(2), 47–50. doi: doi.org/10.15421/172325
2. Бацуровська, І. В. (2015). Масові відкриті дистанційні курси: інноваційна тенденція в освіті. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О Сухомлинського. Педагогічні науки*, (1), 31-34.
3. Болтівець, С. І. (2001). Андрагогіка. *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. doi: https://esu.com.ua/article-44105
4. Винничук, Р. В. (2018). Аксіологічний та культурологічний підходи як аспекти методології сучасної підготовки фахівців у вищій школі. *Молодий вчений*, 54.2.
5. Горук, Н. (2015). Ключові ідеї теорії емпіричного навчання дорослих Пітера Джарвіса. *Порівняльно-педагогічні студії*, 2, 51-56.
6. Гребенюк, Т. В. Запобігання порушенням академічної доброчесності при дистанційному навчанні в закладах вищої освіти. *Global challenges of the future: causes, strategies, and consequences in scientific and speculative perspective*, 33,5-13.
7. Десятов, Т. (2014). Тенденції розвитку освіти дорослих: Європейський досвід. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1(8).
8. Кабацій, М. (2023). 69% українців почали більше цікавитись історією за останній рік війни – дослідження. *Українська правда*. Retrieved from URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2023/03/24/253509/#:~:text=%D0%9E%D0%B%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B1%D1%83%D0%BB%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B5%20%D1%83%20%D1%81%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96,%D0%B4%D0%BE%20%D1%96%>

D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97%20%D0%BF%D1%80
%D0%BE%D1%82%D1%8F%D0%B3%D0%BE%D0%BC%20%D0%BE%D1%
81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%B
E%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83

9. *Каталог курсів. Платформа Prometheus*. Retrieved from URL: <https://prometheus.org.ua/courses-catalog?q=культурологія>.
10. Коваль, К. О. (2015). Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 2, 162-167.
11. Коритнюк, Р. С. & Ніженківська, І. В., & Кисельова, О. Г. (2018). Принципи і методологія сучасної андрагогічної моделі навчання дорослих. *Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика*, 29, 59-69. doi: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpsnmapo_2018_29_8.
12. Кримський С. *Формування українського гуманітарного простору – шлях до національної консолідації*: Круглий стіл в Національному інституті стратегічних досліджень з обговорення Послання Президента України до Верховної Ради України. Retrieved from URL: <http://www.niss.gov.ua/Table/161106/161106.htm>
13. Кудрявцева, С., Колос, В. (2005). *Міжнародна інформація: навчальний посібник*. Київ: Видавничий дім «Слово».
14. Кузьменко Г., Хорольський О. (2015). Масові відкриті онлайн- курси у контексті трансформації вищої освіти України. *Педагогічні науки*, 63, 56-61. doi: www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=pena_2015_63_11
15. Кучерук, О. (2008). Проблеми неперервної підготовки фахівців з прикладної математики. *Collection of Scientific Papers of Applied Math and Computer Technologies Faculty of Khmelnytsky National University*, 1, 1–3.

- doi:<http://ap.khnu.km.ua/articles/files/Pedagogical%20technologies/2008/01%20Problems%20of%20continual%20schooling%20of%20applied%20math%20specialists.pdf>
16. Кушнір, О., & Литвинюк, Н. (2023). Безперервна освіти – запорука професійного самовдосконалення дорослих. *Перспективи та інновації науки*, 13(31).
 17. Лобова, О., & Масол, Л., & Науменко, В., (2023). *Теоретико-методологічні основи формування музичної культури майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти*. 436.
 18. Лук'янова, Л. (2011). Концепція освіти дорослих в Україні. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 3(1), 8-16. doi:[nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2011_3\(1\)__3](https://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2011_3(1)__3).
 19. Лук'янова, Л. Б., & Аніщенко, О. В. (2014). *Освіта дорослих: короткий термінологічний словник*.
 20. Міністерство освіти і науки України. Retrieved from URL:<https://mon.gov.ua/ua/news/uryad-pidtrimav-zakonoprojekt-shodo-osviti-dlya-doroslih>
 21. Олійник, В. В. (2003). *Наукові основи управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти*: монографія. Київ: Міленіум.
 22. Олійник, О. В., & Олійник, А. Ф. (2023). Роль Единбурзького осередку Співки українців Британії у справі збереження й поширення української культури в середовищі місцевої громади під час російсько-української війни. *Проблеми ідентичності культурної спадщини України в умовах російсько-української війни та у повоєнний період*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Україна, Київ: НДІУ, 214 - 220.
 23. Осецький, В. Л., Татомир Л. (2017). Роль масових відкритих онлайн-курсів у сучасному освітньому ландшафті. *Економіка України*, 12, 86-98. doi:nbuv.gov.ua/ujrn/ekuk_2017_12_7

24. Петренко, С. В. (2020). Сутність та особливості українських платформ масових відкритих онлайн-курсів (мвोक). *Інноватика у вихованні*, 2(11), 165 – 173. doi: doi.org/10.35619/iiu.v2i11.260
25. *Платформа ВУМ*. Retrieved from URL: <https://vumonline.ua/about-project/>
26. *Платформа Український Інститут*. Retrieved from URL: <https://ui.org.ua/>
27. *Платформа Культурний Проект*. Retrieved from URL: <https://culturalproject.org/cultproject>
28. *Платформа освітній хаб міста Києва*. Retrieved from URL: <https://eduhub.in.ua/courses>
29. *Платформа УКУ*. Retrieved from URL: <https://ucu.edu.ua/academics/>
30. *Платформа Український Культурний Фонд*. Retrieved from URL: https://ucf.in.ua/p/management_lectures
31. *Платформа EdEra*. Retrieved from URL: <https://www.ed-era.com/courses/>
32. *Платформа EdX*. Retrieved from URL: <https://www.edx.org>
33. *Платформа FutureLearn*. Retrieved from URL: <https://www.futurelearn.com/search?q=ukraine>
34. *Платформа OpenLearn*. Retrieved from URL: <https://www.open.edu/openlearn/languages/introduction-ukrainian-language-and-culture/content-section-overview?active-tab=description-tab>
35. *Платформа Quizlet*. Retrieved from URL: <https://quizlet.com/289597063/Тема-7-Сучасна-українська-культура-contemporary-ukrainian-culture-diagram/>
36. *Платформа Skvot*. Retrieved from URL: <https://skvot.io/uk/blog/7-art-exhibitions-which-changed-the-art>
37. *Платформа Udemy*. Retrieved from URL: https://www.udemy.com/course/introduction-to-cultural-studies/?utm_source=adwords&utm_medium=udemyads&utm_campaign=LongTail_la.EN_cc.ROW&utm_content=deal4584&utm_term=._ag_119586862319._ad_535397279676._kw__._de_c__._dm__._pl__

- _ti_dsa1212271230479_.li_1012871_.pd___&matchtype=&gclid=EAIAI
QobChMIybfFo7_wgAMViZOyCh16fATTEAAAYASAAEgLDcPD_BwE
38. *Платформа WiseCow*. Retrieved from URL: <https://wisecow.com.ua/>
39. *Платформа World Relief*. Retrieved from URL:
<https://worldrelief.thinkific.com/courses/ukrainian-culture-guide>
40. *Платформа Yale Online*. Retrieved from URL:
<https://online.yale.edu/courses/making-modern-ukraine>
41. Сагуйченко, В. В. Тенденції та перспективи культурологічного підходу дослідження неперервної освіти. *Редакційна колегія*, 285.
42. Семенов, О. (2004). *Український фольклор*: навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. Глухів: РВВ ГДПУ.
43. Сердюк, Н. М., Фогель, Т. М. (2020). Безперервна освіта як чинник конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 70, 3, 67-71. doi: visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/1418
44. Сігаєва, Л. Є. (2010). *Розвиток освіти дорослих в Україні* (друга пол. XX ст. – поч. XXI ст.): монографія. К.: ТОВ ВД ЕКМО.
45. Тарасюк, І. В. (2011). Культурний шок як один із чинників адаптації та реадаптації мігрантів до нового соціокультурного середовища. *Психологічні перспективи*, (17), 232–240.
46. Чікарькова, М. (2020). Викладання культурологічних дисциплін у цифрову епоху: зміна парадигми освіти. *Вища освіта України в контексті цивілізаційних змін та викликів: стан, проблеми, перспективи розвитку*. Київ: Фенікс, 123–146.
47. Щербаченко, В., Слюсаренко, А. Д. (2023). Перспективи та виклики розвитку онлайн-світи в Україні. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 2(48), 84–92. doi: doi.org/10.55643/ser.2.48.2023.496

48. Юринець, В. Є. (2011). *Методологія наукових досліджень*: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. doi: http://ism-lnu.podia.com.ua/wp-content/vidannia/pidr/metod_nauk_dosl.pdf.
49. Юрченко, Н. І. (2023). Методологічні основи дослідження конкурентоспроможності освітніх послуг у сфері вищої освіти. *Створення бренду як стратегічний крок в розвитку вищої освіти*, 221.
50. Ющишин, І. (1931). Михайло Галущинський – український андрагог. *Шлях виховання й навчання*, 8, 382 - 384.
51. Boldt, E. D., & Roberts L. W. (1978). Structural tightness and cross-cultural research. *Cultural Psychology*, 9-11.
52. Coursera. Retrieved from URL:<https://www.coursera.org/learn/ukraine-history-culture-and-identities>
53. Jarvis, P. (2004). *Adult Education and Lifelong Learning. Theory and Practice*. London and New York: RoutledgeFalmer, Taylor and Francis Group.
54. Knowles, M.S., & Holton III, E.E., & Swanson, R.A. (2005). *The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. London, New York, etc.: ELSEVIER Butterworth Heinemann.
55. Lengrand, P. (1975). *An Introduction to Lifelong Education*. Paris: UNESCO.
56. LSE: *Intercultural Communications in the Workplace*. Retrieved from URL: https://www.edx.org/learn/business-management/the-london-school-of-economics-and-political-science-intercultural-communication-and-management?index=product&queryID=991ecac093fcef76d095e9c5a2ba35e9&position=1&results_level=first-level-results&term=%22Intercultural+communication+in+the+workplace%22.&objectID=course-a645fbab-5570-440d-a21e-4c69d16ea706&campaign=Intercultural+Communications+in+the+Workplace&source=edX&product_category=course&placement_url=https%3A%2F%2Fwww.edx.org%2Fsearch

57. Means, B., & Bakia, M., & Murphy, R. (2014). *What Research Tells Us About Whether, When and How. Learning Online*. doi:<https://www.routledge.com/Learning-Online-What-Research-Tells-Us-About-Whether-When-and-How/Means-Bakia-Murphy/p/book/9780415630290#>
58. Pink S., & Tutt D., & Dainty A. (2010). Ethnographic methodologies for construction research: knowing, practice and interventions. *Building research information*. 12, 1, 647-659.
59. *The Cycle: Management of Successful Arts and Cultural Organizations*. Retrieved from URL: <https://www.coursera.org/learn/the-cycle#reviews>
60. Tlili, A., Wang, H., Gao, B. (2023). Impact of cultural diversity on students' learning behavioral patterns in open and online courses: a lag sequential analysis approach. *Interactive Learning Environments*, 31(6). doi:[doi/abs/10.1080/10494820.2021.1946565](https://doi.org/10.1080/10494820.2021.1946565)